

EBA/GL/2018/04

19 lipca 2018 r.

Wytyczne

dotyczące testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez instytucje

1. Obowiązki w zakresie zgodności z przepisami i sprawozdawczości

Status niniejszych wytycznych

1. Niniejszy dokument zawiera wytyczne wydane na podstawie art. 16 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010¹. Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 właściwe organy i instytucje finansowe muszą dołożyć wszelkich starań, aby zastosować się do tych wytycznych.
2. Wytyczne określają stanowisko EUNB w sprawie właściwych praktyk nadzorczych w ramach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego lub sposobu, w jaki należy stosować prawo unijne w danym obszarze. Właściwe organy w rozumieniu art. 4 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010, do których wytyczne mają zastosowanie, powinny stosować się do wytycznych poprzez odpowiednie włączenie ich do swoich praktyk (np. poprzez zmianę swoich ram prawnych lub procesów nadzorczych), również gdy wytyczne są skierowane przede wszystkim do instytucji.

Wymogi sprawozdawcze

3. Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 w terminie do ([dd.mm.rrrr]) właściwe organy mają obowiązek powiadomić EUNB o tym, czy stosują się lub zamierzają zastosować się do niniejszych zaleceń, albo podać uzasadnienie niestosowania się do nich. W razie nieprzekazania powiadomienia w wyznaczonym terminie EUNB uzna, że właściwe organy nie stosują się do niniejszych wytycznych. Powiadomienie należy przekazać poprzez wysłanie formularza dostępnego na stronie internetowej EUNB na adres compliance@eba.europa.eu z dopiskiem „EBA/GL/201x/xx”. Powiadomienia powinny przekazać osoby odpowiednio upoważnione do przekazywania informacji o stosowaniu się do wytycznych w imieniu właściwych organów. Do EUNB należy również zgłaszać wszelkie zmiany związane ze stosowaniem się do wytycznych.
4. Zgodnie z art. 16 ust. 3 powiadomienia publikuje się na stronie internetowej EUNB.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE (Dz.U. L 331 z 15.12.2010, s. 12).

2. Przedmiot, zakres stosowania i definicje

Przedmiot i zakres stosowania

5. Celem niniejszych wytycznych jest zapewnienie wspólnych wymogów organizacyjnych, metod i procesów przeprowadzania testów warunków skrajnych przez instytucje, z uwzględnieniem adekwatności kapitałowej i zarządzania ryzykiem, w ramach stosowanych przez instytucje procesów zarządzania ryzykiem („testy warunków skrajnych przeprowadzane przez instytucje”).
6. W kontekście grup niniejsze wytyczne mają również zastosowanie do instytucji uczestniczących w szczególnym teście warunków skrajnych zgodnie z zakresem stosowania takiego szczególnego testu warunków skrajnych oraz poziomem stosowania określonym w art. 108 i 109 dyrektywy 2013/36/UE.
7. Terminy „instytucja” i „specyficzny dla instytucji” odnoszą się do instytucji w ujęciu jednostkowym lub instytucji dominującej w danym zakresie stosowania szczególnego testu warunków skrajnych lub instytucji dominującej z państwa członkowskiego lub unijnej instytucji dominującej na podstawie odpowiedniej sytuacji skonsolidowanej, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 47 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

Odbiorcy

8. Niniejsze wytyczne skierowane są do właściwych organów i instytucji określonych w art. 4 ust. 2 lit. i) rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 oraz do instytucji finansowych określonych w art. 4 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010, które są również instytucjami zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

Definicje i taksonomia pojęć

9. O ile nie określono inaczej, pojęcia stosowane i zdefiniowane w rozporządzeniu (UE) nr 575/2013 i dyrektywie 2013/36/UE mają takie samo znaczenie w niniejszych wytycznych. Ponadto do celów niniejszych wytycznych stosuje się następujące definicje:

(1) Test warunków skrajnych dla wypłacalności	oznacza ocenę wpływu niektórych zmian, w tym scenariuszy makro- lub mikroekonomicznych, na ogólną pozycję kapitałową instytucji, w tym na jej minimalne lub dodatkowe wymogi w zakresie funduszy własnych, poprzez
---	--

prognozowanie zasobów kapitałowych i wymogów kapitałowych instytucji, wskazanie obszarów podatności instytucji na zagrożenia oraz ocenę jej zdolności do pokrycia strat i wpływu na jej wypłacalność.

(2) Test warunków skrajnych dla płynności oznacza ocenę wpływu niektórych zmian, w tym scenariuszy makro- lub mikroekonomicznych, z perspektywy finansowania i płynności oraz wstrząsów na ogólny poziom płynności, w tym na jej minimalne lub dodatkowe wymogi.

(3) Oddolny test warunków skrajnych (test typu *bottom-up*) oznacza test warunków skrajnych (dla wypłacalności lub płynności), obejmujący wszystkie następujące aspekty:

- i. test przeprowadzają instytucje korzystające ze swoich własnych modeli opracowanych wewnętrznie;
- ii. test opiera się na własnych założeniach lub scenariuszach instytucji, z uwzględnieniem ewentualnych, konserwatywnych ograniczeń nałożonych przez organy;
- iii. test opiera się na własnych danych instytucji i potencjalnie wysokim poziomie szczegółowości danych, z możliwością wykorzystania danych zewnętrznych w celu uzyskania dodatkowych informacji; oraz
- iv. test odnosi się do poszczególnych portfeli lub do całej instytucji oraz dostarcza szczegółowe wyniki dotyczące potencjalnego wpływu koncentracji ekspozycji, powiązań instytucji i prawdopodobieństwa wystąpienia efektu domina obejmującego wskaźnik strat instytucji.

(4) Odgórny test warunków skrajnych (test typu *top-down*) oznacza test warunków skrajnych (dla wypłacalności lub płynności), obejmujący wszystkie następujące aspekty:

- i. test przeprowadzają właściwe organy lub organy makroostrożnościowe;
 - ii. test opiera się na założeniach ogólnych lub systemowych (makroostrożnościowych) lub
-

scenariuszach opracowanych przez właściwe organy lub organy makroostrożnościowe i mających zastosowanie do wszystkich właściwych instytucji;

- iii. właściwe organy lub organy makroostrożnościowe zarządzają procesem i obliczają wyniki przy mniejszym udziale instytucji niż w przypadku oddolnego testu warunków skrajnych;
- iv. test opiera się głównie na zagregowanych danych instytucji i mniej szczegółowych informacjach, w zależności od założeń testu warunków skrajnych, lub czasami jest przeprowadzany na podstawie bardziej szczegółowych danych instytucji, jeśli organy uznają to za konieczne; oraz
- v. test pozwala utworzyć wspólne jednolite ramy oraz przeprowadzić ocenę porównawczą wpływu danego testu warunków skrajnych na poszczególne instytucje.

(5) Założenie statycznego

bilansu oznacza podejście metodyczne, zgodnie z którym wpływ scenariuszy testu warunków skrajnych należy mierzyć przy założeniu „stałego bilansu” i „niezmienionego lub stabilnego modelu biznesowego” w całym okresie objętym prognozą, co prowadzi do zwiększenia porównywalności wyników poszczególnych instytucji, a tym samym:

- i. wykluczenia – przy obliczaniu wpływu scenariuszy – zmian w stanie aktywów i zobowiązań instytucji, które zwykle wynikają z działań w zakresie zarządzania, zwiększenia lub restrukturyzacji istniejących pożyczek lub różnic w terminach zapadalności lub innych cechach tych aktywów lub zobowiązań (pomimo zastosowania metody testu warunków skrajnych, która może prowadzić do zmian w wielkości i strukturze bilansu, a w szczególności bazy kapitałowej, w okresie objętym prognozą, na przykład ze względu na nowe przypadki niewykonania zobowiązań, utratę wartości, podwyższenie kapitału lub korekty wartości aktywów finansowych); oraz
 - ii. dopuszczenia uwzględnienia nowych aktywów i zobowiązań w zakresie, w jakim te nowe pozycje mają
-

te same cechy (terminy zapadalności, profile ryzyka itp.) co aktywa i zobowiązania wykluczone.

(6) Założenie bilansu dynamicznego	oznacza podejście metodyczne, zgodnie z którym wpływ scenariusza testu warunków skrajnych należy mierzyć przy założeniu „niestałego bilansu” i „zmieniającego się modelu biznesowego” w całym okresie objętym prognozą. Przy założeniu bilansu dynamicznego wynik testu warunków skrajnych odzwierciedla kombinację zastosowanego scenariusza i działań interwencyjnych podjętych przez kierownictwo, co prowadzi do zmniejszenia porównywalności wyników poszczególnych instytucji. Zakres działań interwencyjnych podejmowanych przez kierownictwo może być ograniczony lub nieograniczony (np. interwencje planowane od samego początku i niezależne od scenariusza lub uzależnione od scenariusza testu warunków skrajnych).
(7) Test warunków skrajnych na poziomie portfela	oznacza test warunków skrajnych dla pojedynczego portfela lub kilku portfeli, ze szczególnym uwzględnieniem skutków wstrząsów wywołanych pojedynczym czynnikiem ryzyka lub wieloma czynnikami ryzyka.
(8) Analiza wrażliwości	oznacza test warunków skrajnych, w którym mierzy się potencjalne skutki konkretnego pojedynczego czynnika ryzyka lub prostych czynników wielorakiego ryzyka, mających wpływ na kapitał lub płynność, dla określonego portfela lub całej instytucji.
(9) Analiza scenariuszowa	oznacza ocenę odporności instytucji lub portfela na dany scenariusz, która obejmuje zestaw czynników ryzyka, które powinny posiadać wszystkie następujące cechy: <ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="679 1644 1027 1671">i. są spójne wewnętrznie;<li data-bbox="679 1715 1394 1868">ii. czynniki ryzyka należące do danego zestawu zakładają równoczesne wystąpienie przyszłych zdarzeń obejmujących różne rodzaje ryzyka i obszary działalności; oraz<li data-bbox="679 1912 1394 2020">iii. zestaw czynników ryzyka ma również na celu ukazanie, w największym możliwym zakresie, charakteru powiązanych rodzajów ryzyka we wszystkich

portfelach oraz w ujęciu czasowym, interakcji systemowych i skutków sprzężenia zwrotnego.

-
- (10) Odwrotny test warunków skrajnych oznacza test warunków skrajnych przeprowadzany przez instytucję, który rozpoczyna się od wskazania wcześniej określonego wyniku (np. okoliczności, w których model biznesowy instytucji staje się nierentowny lub w których instytucję można uznać za będącą na progu upadłości lub zagrożoną upadłością w rozumieniu art. 32 dyrektywy 2014/59/UE), a następnie przewiduje analizę scenariuszy i okoliczności, które mogą spowodować wystąpienie powyższych zdarzeń. Odwrotny test warunków skrajnych powinien co najmniej jedną z następujących cech:
- i. test jest wykorzystywany jako narzędzie zarządzania ryzykiem, które ma na celu poszerzenie wiedzy instytucji o jej obszarach podatnych na zagrożenia poprzez wyraźne wskazanie i ocenę przez instytucję scenariuszy (lub kombinacji scenariuszy), które prowadzą do wcześniej określonego wyniku;
 - ii. instytucja podejmuje decyzję w sprawie rodzaju i harmonogramu zarządzania (tj. zdarzeń inicjujących) lub innych działań koniecznych do a) zaradzenia niepowodzeniom w działalności lub innym problemom; oraz b) dostosowania swojego apetytu na ryzyko do faktycznego ryzyka wynikającego z testu warunków skrajnych;
 - iii. szczególne odwrotne testy warunków skrajnych mogą być stosowane również w kontekście planowania naprawy (np. odwrotne testy warunków skrajnych stosowane w szerszym kontekście mogą być wykorzystywane do kształtowania testu warunków skrajnych dla planu naprawy poprzez wskazanie warunków, w których może zaistnieć konieczność planowania naprawy).
-
- (11) Skutki wtórne lub skutki sprzężenia zwrotnego oznaczają skutki mnożnikowe (charakter skutków sprzężenia zwrotnego nie ogranicza się do skutków makroekonomicznych) wywołane przez reakcje poszczególnych instytucji na pierwotny wstrząs zewnętrzny, które – ogólnie rzecz biorąc – zwiększają (choć mogą także
-

złagodzić) taki pierwotny wstrząs, powodując tym samym dodatkowe negatywne sprzężenie zwrotne.

(12) Dotkliwość scenariusza	oznacza stopień dotkliwości założeń lub pogorszenia się scenariusza (od scenariusza bazowego do scenariusza niekorzystnego) wyrażony w postaci bazowych zmiennych makroekonomicznych i finansowych (lub innych założeń). Zasadniczo im wyższy stopień dotkliwości scenariusza, tym większy wpływ testu warunków skrajnych na instytucję, co pozwala określić rzeczywistą dotkliwość testu warunków skrajnych.
(13) Wiarygodność scenariusza	oznacza stopień, w jakim można uznać, że dany scenariusz może się urzeczywistnić pod względem zgodności tego scenariusza z aktualnymi zmiennymi makroekonomicznymi i finansowymi, poparcie scenariusza jego spójnym opisem oraz poparcie go poprzez rozkład prawdopodobieństwa i przez dane historyczne. Wiarygodność nie ogranicza się do wcześniejszych doświadczeń, a zatem kluczowe znaczenie w tym kontekście mają oceny eksperckie, które uwzględniają zmieniające się środowiska ryzyka (np. obserwowane zmiany strukturalne) oraz zdarzenia skrajne, które zaobserwowano w podobnych środowiskach ryzyka, niezwiązanych bezpośrednio z wcześniejszym doświadczeniem instytucji. Można również stosować metody symulacyjne (np. symulacje Monte Carlo).
(14) Scenariusz odniesienia	oznacza typ scenariusza zwykle opracowywanego przez właściwy organ w celu ustanowienia normy dotkliwości dla konkretnego testu warunków skrajnych, która jest nakładana na instytucje, jako scenariusz, który należy zastosować w teście warunków skrajnych, albo jako poziom odniesienia dotyczący dotkliwości w kontekście opracowywania własnych scenariuszy instytucji.
(15) Agregacja danych dotyczących ryzyka	oznacza określanie, gromadzenie i przetwarzanie danych dotyczących ryzyka zgodnie z wymogami instytucji w zakresie raportowania ryzyka, aby umożliwić instytucji pomiar jej wyników w stosunku do jej tolerancji ryzyka lub apetytu na ryzyko. Proces ten obejmuje sortowanie, łączenie lub podział zestawów danych.

(16) Infrastruktura danych

oznacza struktury i urządzenia fizyczne i organizacyjne służące do tworzenia i utrzymywania architektury danych i technologii informacyjnej (IT) w celu wsparcia procesu agregacji danych dotyczących ryzyka oraz polityki wewnętrznej danej instytucji w zakresie raportowania ryzyka.

3. Wdrożenie

Data rozpoczęcia stosowania

10. Niniejsze wytyczne mają zastosowanie od dnia 1 stycznia 2019 r.

Uchylenie

11. Poniższe wytyczne tracą moc ze skutkiem od daty publikacji niniejszych wytycznych we wszystkich językach urzędowych UE.

- *Wytyczne Komitetu Europejskich Organów Nadzoru Bankowego (CEBS) dotyczące testów warunków skrajnych (GL32)*²

² https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/ST_Guidelines.pdf

4. Testy warunków skrajnych przeprowadzane przez instytucje

4.1 Program testów warunków skrajnych

12. Instytucje powinny posiadać program testów warunków skrajnych, określający co najmniej następujące elementy:
- rodzaje testów warunków skrajnych oraz ich główne cele i zastosowania;
 - częstotliwość poszczególnych testów warunków skrajnych;
 - wewnętrzne zasady zarządzania, w tym jasno określone, przejrzyste i spójne zakresy odpowiedzialności i procedury;
 - w przypadku grupy – zakres uwzględnionych podmiotów i zakres (np. rodzaje ryzyka i portfele) testów warunków skrajnych;
 - odpowiednią infrastrukturę danych;
 - szczegóły metodologiczne, w tym stosowane modele i możliwe powiązania między testami warunków skrajnych dla płynności a testami warunków skrajnych dla wypłacalności, a mianowicie wielkość takich dynamicznych interakcji i uwzględnienie skutków sprzężenia zwrotnego;
 - zakres założeń, w tym działalności i zarządzania, oraz działań naprawczych przewidywanych dla każdego testu warunków skrajnych.
13. Instytucje dominujące z państwa członkowskiego oraz unijne instytucje dominujące również powinny opracować grupowy program testów warunków skrajnych, który powinien być zatwierdzony i monitorowany przez organ zarządzający i zostać wdrożony przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla w ramach scentralizowanej polityki zarządzania ryzykiem. Grupowy program testów warunków skrajnych powinien obejmować i uwzględniać, w odpowiednim zakresie, wszystkie instytucje objęte konsolidacją ostrożnościową.
14. Przy ustalaniu swoich indywidualnych programów testów warunków skrajnych instytucje objęte zakresem konsolidacji ostrożnościowej powinny uwzględniać odpowiedni grupowy program testów warunków skrajnych.
15. W swoich programach testów warunków skrajnych instytucje powinny również brać pod uwagę odwrotne testy warunków skrajnych i scenariusze testów warunków skrajnych.
16. Instytucje powinny zapewnić, aby ich programy testów warunków skrajnych były wykonalne i realne oraz uwzględniane na wszystkich właściwych szczeblach zarządzania przy podejmowaniu decyzji w sprawie wszystkich istotnych, istniejących i potencjalnych czynników ryzyka.

17. Instytucje powinny regularnie oceniać swoje programy testów warunków skrajnych w celu określenia ich skuteczności i odporności oraz w stosownych przypadkach powinny je aktualizować. Taka ocena powinna być przeprowadzana co najmniej raz w roku na podstawie analizy ilościowej i jakościowej oraz powinna w pełni odzwierciedlać zmieniające się warunki zewnętrzne i wewnętrzne. Instytucje powinny zapewnić, aby częstotliwość ocen uwzględniała częstotliwość odpowiednich zastosowań testu warunków skrajnych.
18. Instytucje powinny zapewnić, aby ich analiza ilościowa przeprowadzana zgodnie z zasadami określonymi w poprzednim ustępie obejmowała rzetelne testy ilościowe jako narzędzia weryfikacji wstecznej służące do zatwierdzania założeń, parametrów i wyników modeli testów warunków skrajnych (np. modeli ryzyka kredytowego, modeli ryzyka rynkowego, modeli przychodów netto przed utworzeniem rezerw na straty). Instytucje powinny zapewnić, aby ich analiza jakościowa przeprowadzana zgodnie z zasadami określonymi w poprzednim ustępie opierała się na ocenie eksperckiej lub ocenach porównawczych.
19. Podczas oceny programu testów warunków skrajnych instytucja ma obowiązek wziąć pod uwagę co najmniej następujące elementy:
 - a) skuteczność programu w zakresie osiągnięcia założonych celów;
 - b) potrzebę usprawnień;
 - c) stwierdzone czynniki ryzyka, definicje i uzasadnienie właściwych scenariuszy, założenia modelu i wrażliwość wyników na te założenia, a także znaczenie oceny eksperckiej w celu zapewnienia rzetelnej analizy programu;
 - d) wyniki modelu, w tym wyniki uzyskane na podstawie danych, które nie zostały wybrane do próby, tj. danych, które nie zostały wykorzystane do opracowania modelu;
 - e) w jaki sposób można uwzględnić ewentualne negatywne pętle wypłacalność-płynność;
 - f) adekwatność możliwych powiązań między testami warunków skrajnych dla wypłacalności a testami warunków skrajnych dla płynności;
 - g) informacje zwrotne otrzymane od właściwych organów w kontekście ich testów nadzorczych lub innych testów warunków skrajnych;
 - h) adekwatność infrastruktury danych (wdrażanie systemów i jakość danych);
 - i) odpowiedni poziom zaangażowania kadry kierowniczej wyższego szczebla i organu zarządzającego;
 - j) wszystkie założenia (w tym założenia biznesowe lub kierownicze) oraz przewidywane działania w zakresie zarządzania uzależnione od celu, rodzaju i wyniku testu warunków skrajnych oraz uwzględniające ocenę wykonalności działań w zakresie zarządzania w sytuacjach skrajnych oraz zmieniające się otoczenie biznesowe; oraz
 - k) adekwatność odpowiedniej dokumentacji.
20. Program testów warunków skrajnych instytucji powinien być odpowiednio udokumentowany w odniesieniu do wszystkich rodzajów testów warunków skrajnych przeprowadzanych na

poziomie pojedynczego rodzaju ryzyka lub portfela, jak również na poziomie całego przedsiębiorstwa. Dokumentacja powinna obejmować co najmniej:

- a) podejście, na którym opierają się testy warunków skrajnych;
 - b) możliwe powiązania między testami warunków skrajnych dla wypłacalności a testami warunków skrajnych dla płynności, czyli powiązania między pogorszeniem sytuacji kapitałowej (wypłacalność) a zdolnością do emisji papierów komercyjnych i obligacji (płynność), powiązania między wynikającymi z sytuacji makroekonomicznej prawdopodobieństwami zmian w zakresie niewykonania zobowiązań (wypłacalność) a domniemaną zmianą ratingów nieobciążonych aktywów banku i wpływem na zabezpieczenie złożone w odpowiednim banku centralnym (płynność), powiązania między wzrostem przewidywanych kredytów zagrożonych (wypłacalność) a spadkiem przewidywanych wpływów z tytułu spłaty pożyczek lub obligacji przedsiębiorstw niefinansowych (płynność), powiązania między możliwą luką w płynności (płynność) a gwałtowną sprzedażą aktywów (wypłacalność), jak również powiązania między wzrostem kosztów finansowania (płynność) a skutkami zysków i strat (wypłacalność);
 - c) role i obowiązki określone w ramach polityki wewnętrznej, z wyszczególnieniem ról drugiej i trzeciej linii obrony, oraz procesy dotyczące co najmniej realizacji programu testów warunków skrajnych;
 - d) opis całego procesu projektowania, zatwierdzania, realizacji, monitorowania wyników oraz okresowej oceny programu testów warunków skrajnych i jego wyników;
 - e) opis procesów służących ocenie wyników testów warunków skrajnych, zawierający szczegółowe dane na temat obszarów, które w niektórych aspektach nie są zautomatyzowane lub wymagają ludzkiego osądu, a także opis procesu wykorzystywania wyników do kształtowania działań związanych z zarządzaniem i strategii instytucji; oraz
 - f) opis i wykaz odpowiednich aplikacji informatycznych wykorzystywanych w testach warunków skrajnych (jeśli istnieje centralny wykaz, można zawrzeć odniesienie do niego).
21. Program testów warunków skrajnych powinien zostać zweryfikowany w obrębie organizacji, na przykład przez komisję ds. ryzyka oraz audytorów wewnętrznych. Jednostki gospodarcze, które nie są odpowiedzialne za opracowywanie i stosowanie programu, lub niezależni eksperci zewnętrzni powinni odgrywać kluczową rolę w ocenie tego procesu, z uwzględnieniem odpowiedniej wiedzy fachowej w określonych dziedzinach.
22. Zarówno na etapie wstępnego opracowania, jak i oceny programu testów warunków skrajnych instytucje powinny zapewnić skuteczny dialog z udziałem ekspertów ze wszystkich obszarów działalności instytucji oraz odpowiednią weryfikację programu i jego kolejnych wersji przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla³ i organ zarządzający instytucji, które są również odpowiedzialne za monitorowanie i nadzorowanie realizacji programu.

³ Zob. również tytuł II sekcja 1 wytycznych EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego.

4.2 Aspekty zarządzania testami warunków skrajnych

23. Organ zarządzający powinien zatwierdzić⁴ program testów warunków skrajnych instytucji oraz nadzorować jego realizację i wyniki.
24. Bez uszczerbku dla wymogu określonego w art. 91 ust. 1 dyrektywy 2013/36/UE⁵, zgodnie z którym członkowie organu zarządzającego muszą zawsze posiadać wystarczającą wiedzę, umiejętności i doświadczenie niezbędne do wykonywania swoich obowiązków, instytucja powinna zapewnić, by jej organ zarządzający był w stanie w pełni zrozumieć wpływ zdarzeń wywołujących skrajne warunki na ogólny profil ryzyka instytucji.
25. Organ zarządzający powinien rozumieć istotne aspekty programu testów warunków skrajnych, aby móc:
 - a) w stosownych przypadkach aktywnie angażować się w dyskusje z komitetami ds. testów warunków skrajnych z ramienia instytucji lub z kadrą kierowniczą wyższego szczebla bądź konsultantami zewnętrznymi biorącymi udział w testach warunków skrajnych;
 - b) zweryfikować kluczowe założenia dotyczące modelowania, wybór scenariusza i założenia leżące u podstaw testów warunków skrajnych w ujęciu ogólnym; oraz
 - c) podejmować decyzje w sprawie niezbędnych działań w zakresie zarządzania oraz omawiać je z właściwymi organami.
26. Program testów warunków skrajnych powinien być realizowany zgodnie z odpowiednimi wewnętrznymi zasadami i procedurami instytucji. Organ zarządzający instytucji powinien zapewnić jasny podział obowiązków i przydzielenie wystarczających zasobów (np. wykwalifikowanych zasobów ludzkich i systemów technologii informacyjnej) na potrzeby realizacji programu.
27. Instytucje powinny zapewnić, by wszystkie elementy programu testów warunków skrajnych, m.in. jego ocena, były odpowiednio udokumentowane i regularnie aktualizowane, w stosownych przypadkach, w ramach polityki wewnętrznej i procedur wewnętrznych.
28. Instytucje powinny zapewnić skuteczny przepływ informacji na temat programu testów warunków skrajnych między liniami biznesowymi i szczeblami zarządzania w celu podniesienia poziomu wiedzy, poprawy kultury ryzyka oraz inicjowania dyskusji na temat istniejącego i potencjalnego ryzyka, jak również możliwych działań w zakresie zarządzania.
29. Program testów warunków skrajnych powinien stanowić integralną część ram zarządzania ryzykiem przez instytucję (m.in. w kontekście procesu wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP) oraz procesu oceny adekwatności płynności wewnętrznej (ILAAP)). Wyniki testów warunków skrajnych powinny stanowić dodatkową podstawę różnych decyzji i procesów biznesowych, jak również planowania strategicznego, w tym planowania w zakresie

⁴ Zob. również tytuł II sekcja 1 wytycznych EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego.

⁵ Zob. również tytuł III, sekcja 8 wspólnych wytycznych ESMA i EUNB w sprawie oceny kwalifikacji członków organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje wydanych na mocy dyrektywy 2013/36/UE i dyrektywy 2014/65/UE.

kapitału i płynności. Decyzje te powinny uwzględniać niedociągnięcia, ograniczenia i słabości stwierdzone podczas testów warunków skrajnych.

30. Organ zarządzający powinien uwzględnić wyniki testów warunków skrajnych — zwłaszcza w zakresie stwierdzonych ograniczeń, obszarów podatnych na zagrożenia i niedociągnięć — przy ustalaniu strategii instytucji oraz przy podejmowaniu wszelkich stosownych decyzji dotyczących kapitału, płynności, naprawy oraz planowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.
31. Wyniki testów warunków skrajnych (ilościowe i jakościowe) należy wykorzystywać jako wkład w proces ustalania apetytu instytucji na ryzyko oraz jego limitów. Ponadto powinny one stanowić narzędzie planowania służące do określania skuteczności nowych i istniejących strategii biznesowych oraz ich wpływu na wykorzystanie kapitału. W tym celu istotne wyniki testów warunków skrajnych powinny obejmować sugerowane straty, wymogi kapitałowe i w zakresie płynności oraz dostępny kapitał i płynność.
32. Aby testy warunków skrajnych stanowiły istotną część stosowanego przez instytucję systemu zarządzania ryzykiem, powinny one być przeprowadzane z odpowiednią częstotliwością. Częstotliwość tę należy określić z uwzględnieniem zakresu i rodzaju testu warunków skrajnych, charakteru, skali, wielkości i złożoności instytucji (zasada proporcjonalności), charakterystyki portfela oraz zmian w otoczeniu makroekonomicznym lub działalności gospodarczej instytucji.

4.3 Infrastruktura danych

33. Instytucje powinny zapewnić, aby program testów warunków skrajnych był wspierany przez odpowiednią infrastrukturę danych.
34. W celu zapewnienia odpowiedniej infrastruktury danych instytucje, w tym te, które nie są globalnymi instytucjami o znaczeniu systemowym, powinny również starać się odnieść, w odpowiednim zakresie, do zasad skutecznej agregacji danych dotyczących ryzyka i raportowania ryzyka określonych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego⁶.
35. Instytucje powinny zapewnić, aby ich infrastruktura danych była w stanie spełnić obszerne potrzeby w zakresie danych, związane z realizacją programu testów warunków skrajnych, jak również powinny zapewnić dostępność mechanizmów gwarantujących ich ciągłą zdolność do przeprowadzania testów warunków skrajnych zaplanowanych zgodnie z programem.
36. Instytucje powinny zapewnić, aby infrastruktura danych gwarantowała zarówno elastyczność, jak i odpowiednie poziomy jakości i kontroli.
37. Instytucje powinny zapewnić, aby ich infrastruktura danych była proporcjonalna do ich wielkości, złożoności oraz profilu ryzyka i działalności, a także umożliwiała przeprowadzanie testów warunków skrajnych obejmujących wszelkie istotne rodzaje ryzyka, na które narażona jest instytucja.

⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs239.pdf>

38. Instytucje powinny przeznaczać wystarczające zasoby ludzkie, finansowe i materialne w celu zagwarantowania skutecznego rozwoju i utrzymania infrastruktury danych, w tym systemów informatycznych.
39. Instytucje powinny również rozpatrywać infrastrukturę danych wykorzystywaną do testów warunków skrajnych w kontekście swojej ogólnej infrastruktury informatycznej, a także powinny w odpowiedni sposób uwzględniać planowanie ciągłości działania, identyfikację inwestycji długoterminowych oraz inne procesy informatyczne.

Zdolności agregacji danych do celów testów warunków skrajnych

40. Instytucje powinny utrzymywać i aktualizować dokładne i wiarygodne dane dotyczące ryzyka na potrzeby przeprowadzania wiarygodnych testów warunków skrajnych, a także powinny posiadać specjalny proces agregowania i tworzenia takich danych.
41. Instytucje powinny zapewnić, by ich proces agregacji danych dotyczących ryzyka charakteryzował się dokładnością i rzetelnością, kompletnością, terminowością i możliwością adaptacji.
42. Instytucje powinny zapewnić, by dane były gromadzone w sposób w znacznym stopniu zautomatyzowany, tak aby zminimalizować prawdopodobieństwo wystąpienia błędu. W szczególności instytucje powinny wprowadzić system kompleksowego uzgadniania i kontroli danych.
43. Instytucje powinny mieć możliwość zagwarantowania kompletności danych dotyczących ryzyka. W tym celu instytucje powinny zapewnić, by dane dotyczące ryzyka w pełni uwzględniały ryzyko pozabilansowe i były łatwo osiągalne na każdym szczeblu instytucji. Należy uwzględnić przy tym istotność pod względem istniejącego i potencjalnego ryzyka.
44. Instytucje powinny mieć możliwość terminowego przedstawiania zagregowanych informacji na temat ryzyka w celu spełnienia wszystkich wymogów w zakresie sprawozdawczości w całym procesie testowania warunków skrajnych w odniesieniu do różnych etapów zapewniania jakości i weryfikacji; w tym celu instytucje powinny opracować skuteczną strukturę gwarancji terminowości.
45. Instytucje powinny być w stanie generować zagregowane dane na potrzeby udzielenia odpowiedzi na różne wnioski lub zapytania, wynikające zarówno z wewnętrznych potrzeb instytucji, jak i z zapytań ze strony organów nadzoru.

Praktyki w zakresie sprawozdawczości do celów testów warunków skrajnych

46. Instytucje powinny zapewnić, by ich proces raportowania w zakresie ryzyka:
 - a) był w pełni wspierany przez zdolności agregacji danych;
 - b) dokładnie i precyzyjnie przekazywał zagregowane dane dotyczące ryzyka oraz dokładnie odzwierciedlał ryzyko;

- c) obejmował wszystkie istotne rodzaje ryzyka, a w szczególności umożliwiał wykrywanie obszarów podatności na zagrożenia, które to obszary można by ewentualnie poddać dalszej ocenie, nawet w ramach tego samego testu warunków skrajnych;
- d) umożliwiał uzyskanie dodatkowych informacji dotyczących głównych założeń, poziomów tolerancji lub zastrzeżeń; oraz
- e) umożliwiał przekazywanie informacji w jasny i zwięzły sposób, w tym istotnych informacji dostosowanych do potrzeb odbiorców.

4.4 Zakres i zasięg testów warunków skrajnych

4.4.1 Wymogi ogólne

- 47. Testy warunków skrajnych powinny obejmować wszystkie rodzaje istotnego ryzyka, z uwzględnieniem zarówno bilansowych, jak i pozabilansowych aktywów i zobowiązań instytucji, łącznie z odpowiednimi jednostkami strukturyzowanymi.
- 48. Testy warunków skrajnych powinny uwzględniać ryzyko na poszczególnych poziomach w ramach instytucji. W tym względzie, zgodnie z zasadą proporcjonalności zakres testów warunków skrajnych może obejmować zarówno proste analizy wrażliwości na poziomie portfela lub analizy poszczególnych poziomów ryzyka, jak i kompleksowe testy warunków skrajnych dla całej instytucji.
- 49. Testy warunków skrajnych powinny uwzględniać zmiany korelacji między rodzajami ryzyka i czynnikami ryzyka, w odniesieniu do poszczególnych podmiotów i na poziomie całej grupy. Powinny one również uwzględniać fakt, że w okresach trudnej sytuacji gospodarczej lub finansowej dochodzi do wzrostu korelacji oraz że w poszczególnych przypadkach należy przeprowadzać analizy zachowania określonych korelacji w konkretnych scenariuszach.

4.4.2 Testy warunków skrajnych na poziomie portfela i ryzyka indywidualnego

- 50. Instytucje powinny przeprowadzać testy warunków skrajnych na poziomie indywidualnego portfela, obejmujące wszystkie rodzaje ryzyka, które mają wpływ na te portfele, z wykorzystaniem zarówno analiz wrażliwości, jak i analiz scenariuszy. Instytucje powinny również określać czynniki ryzyka i ich odpowiedni poziom skrajności, w miarę możliwości, na poziomie indywidualnego portfela.
- 51. Instytucje powinny zapewnić uwzględnianie portfeli testowych oraz linii lub jednostek biznesowych w celu określenia koncentracji w ramach danego ryzyka i między różnymi rodzajami ryzykami, tj. koncentracji wspólnych czynników ryzyka w ramach danego rodzaju ryzyka i między rodzajami ryzyka (łącznie z efektem domina).
- 52. W szczególności przy rozpatrywaniu koncentracji w ramach danego ryzyka instytucje powinny łączyć różne rodzaje ryzyka, zwłaszcza ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe, aby lepiej zrozumieć potencjalne koncentracje ryzyka w warunkach skrajnych. Instytucje powinny określić

potencjalne powiązania między ekspozycjami, które mogą być ryzykowne w okresach trudnej sytuacji gospodarczej lub finansowej, a także określić założenia dotyczące zależności i korelacji między rodzajami ryzyka w warunkach skrajnych.

4.4.3 Testy warunków skrajnych na poziomie całej instytucji

53. Aby uzyskać pełny i całościowy obraz ryzyka instytucji, oprócz testów warunków skrajnych na poziomie pojedynczych jednostek należy przeprowadzić również testy warunków skrajnych na poziomie grupy oraz w odniesieniu do poszczególnych portfeli i rodzajów ryzyka.
54. Należy wziąć pod uwagę, że:
- a) ryzyko na poziomie całej instytucji może nie być odpowiednio odzwierciedlone poprzez prostą agregację testów warunków skrajnych dla portfeli, poszczególnych obszarów ryzyka lub jednostek organizacyjnych grupy;
 - b) korelacje, kompensacja poszczególnych ekspozycji i koncentracji może prowadzić do podwójnego obliczania ryzyka lub do niedoszacowania wpływu czynników ryzyka w warunkach skrajnych; oraz
 - c) na poziomie całej instytucji może wystąpić specyficzne ryzyko grupy i w związku z tym instytucje powinny zapewnić, aby na poziomie całej instytucji określono wszystkie istotne ryzyka oraz odpowiadające im czynniki ryzyka; analizując ryzyko na poziomie całej instytucji, należy zwrócić szczególną uwagę na koncentracje ryzyka w ujęciu całościowym.
55. Grupa lub instytucja prowadząca działalność międzynarodową powinna również przeprowadzać testy warunków skrajnych na poziomie jednostek organizacyjnych w konkretnych regionach geograficznych lub sektorach działalności gospodarczej bądź liniach biznesowych, aby uwzględnić różne czynniki ryzyka w różnych przedsiębiorstwach i regionach.

4.5 Proporcjonalność

56. Zgodnie z zasadą proporcjonalności program testów warunków skrajnych instytucji powinien być spójny z indywidualnym profilem ryzyka i modelem biznesowym instytucji.
57. Przy opracowywaniu i wdrażaniu programu testów warunków skrajnych instytucje powinny uwzględnić swoją wielkość i organizację wewnętrzną, a także charakter, skalę oraz złożoność swojej działalności. Istotne instytucje i bardziej złożone instytucje, w tym na poziomie skonsolidowanym, powinny posiadać bardziej zaawansowane programy testów warunków skrajnych, natomiast mniejsze i mniej złożone instytucje i grupy (na poziomie skonsolidowanym) mogą wdrożyć prostsze programy testów warunków skrajnych.
58. Do celów zastosowania zasady proporcjonalności oraz w celu zapewnienia odpowiedniego wdrożenia wymogów instytucje i właściwe organy powinny wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- a) wielkość pod względem sumy bilansowej instytucji, ilości aktywów posiadanych przez instytucję lub jej jednostek zależnych objętych zakresem konsolidacji ostrożnościowej;
- b) obecność geograficzną instytucji oraz wielkość jej działalności na poszczególnych obszarach jurysdykcji;
- c) formę prawną instytucji oraz to, czy instytucja jest częścią grupy, a jeżeli tak – ocenę proporcjonalności dla tej grupy;
- d) czy dana instytucja jest notowana na giełdzie, czy też nie;
- e) czy instytucja uzyskała zezwolenie na stosowanie modeli wewnętrznych do pomiaru wymogów kapitałowych (np. metody wewnętrznych ratingów (IRB));
- f) rodzaj działalności i usług, na które udzielono zezwolenia (np. pożyczki i depozyty, bankowość inwestycyjna);
- g) model i strategię biznesową instytucji; charakter i złożoność jej działalności biznesowej oraz strukturę organizacyjną instytucji;
- h) strategię w zakresie ryzyka, apetyt na ryzyko i rzeczywisty profil ryzyka instytucji, również z uwzględnieniem wyniku rocznej oceny adekwatności kapitałowej;
- i) strukturę własnościową i strukturę finansowania instytucji;
- j) rodzaj klientów (np. detaliczni, korporacyjni, instytucjonalni, małe firmy, podmioty publiczne) oraz złożoność produktów lub umów;
- k) procesy, usługi i czynności zlecane podmiotom zewnętrznym w ramach outsourcingu oraz ich kanały dystrybucji; oraz
- l) dotychczasowe systemy informatyczne, w tym systemy służące utrzymaniu ciągłości działalności i czynności zlecane w ramach outsourcingu w tym obszarze (np. przetwarzanie w chmurze).

4.6 Rodzaje testów warunków skrajnych

4.6.1 Wymogi ogólne

- 59. Konkretny projekt, złożoność i stopień szczegółowości metodyki testów warunków skrajnych należy dostosować do charakteru, skali i wielkości danej instytucji, a także do złożoności i ryzyka związanego z jej działalnością. Metodyka powinna uwzględniać strategię i model biznesowy, jak również charakterystykę portfela instytucji.
- 60. Przy opracowywaniu metodyki testów warunków skrajnych instytucje powinny wziąć pod uwagę etap cyklu gospodarczego, w tym scenariusz i ewentualną potrzebę podjęcia działań w zakresie zarządzania.
- 61. Instytucje powinny określić odpowiednie, istotne i solidne mechanizmy przeliczania czynników ryzyka na odpowiednie wewnętrzne parametry ryzyka (prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (ang. *probability of default* — PD), strata z tytułu niewykonania zobowiązania

(ang. *loss given default* — LGD), odpisy, redukcje wartości godziwej itp.), które wynikają z perspektywy ryzyka na poziomie instytucji i grupy.

62. Związek między czynnikami ryzyka w warunkach skrajnych a parametrami ryzyka powinien opierać się nie tylko na doświadczeniach i analizach historycznych instytucji, ale w stosownych przypadkach powinny uzupełniać go wskaźniki referencyjne określone na podstawie źródeł zewnętrznych oraz, w miarę możliwości, wytycznych w sprawie nadzoru.
63. Ze względu na złożoność modelowania hipotetycznych i makroekonomicznych czynników ryzyka lub scenariuszy instytucje powinny znać przedmiotowe ryzyko modelu oraz powinny zapewnić, aby przy ustalaniu tych czynników lub scenariuszy przeprowadzono następujące działania:
 - a) przeprowadzono systematyczny i wystarczająco ostrożny przegląd ekspercki założeń i sposobu funkcjonowania modelu, a następnie zastosowano zachowawcze podejście oparte na modelowaniu w celu uwzględnienia ryzyka modelu;
 - b) zastosowano odpowiedni stopień ostrożności przy formułowaniu założeń, które trudno jest zmierzyć w sposób ilościowy (np. zróżnicowanie, prognozowany wzrost wykładniczy, prognozowane opłaty, perspektywy zarządzania), lecz które mogą mieć wpływ na wyniki modelu (np. wyniki modeli przychodów netto przed utworzeniem rezerw na straty powinny opierać się na dostatecznym uzasadnieniu statystycznym, jak również na względach związanych z prowadzeniem działalności); oraz
 - c) uznano wrażliwość i zależność wyników od założeń, a ich wpływ jest regularnie oceniany.
64. Braki w modelach i mechanizmach, które łączą czynniki ryzyka ze stratami lub parametrami podwyższonego ryzyka, powinny zostać zrozumiane, przekazane w jasny sposób i uwzględnione podczas interpretacji wyników. Modele powinny uwzględniać interakcje między wypłacalnością a finansowaniem płynności i kosztów finansowania w celu uniknięcia systematycznego i znacznego zaniżenia skutków wstrząsu. W miarę możliwości należy porównać wyniki różnych metod modelowania (np. w przypadku modeli przychodów netto przed utworzeniem rezerw na straty należy zapewnić porównanie zastosowanego modelu oraz innych możliwych metod i powodów ich odrzucenia). Powiązania te powinny opierać się na solidnych modelach statystycznych. Jeżeli jednak dostępność lub jakość danych albo zmiany strukturalne danych historycznych nie pozwalają na dokonanie istotnych szacunków (np. w przypadku modeli przychodów netto przed utworzeniem rezerw na straty konieczne jest posiadanie danych historycznych obejmujących cykl stóp procentowych oraz cykl koniunkturalny, a także informacje na temat zmian w strategii biznesowej i strukturze organizacyjnej), analizy ilościowe należy poprzeć jakościową oceną ekspercką. Nawet w przypadku solidnego procesu modelowania ocena ekspercka powinna odgrywać istotną rolę w weryfikacji wyników modeli.
65. Instytucje powinny oceniać możliwe interakcje nieliniowe między czynnikami ryzyka a parametrami ryzyka w warunkach skrajnych.

4.6.2 Analiza wrażliwości

66. Instytucje powinny przeprowadzać analizy wrażliwości na poziomie poszczególnych ekspozycji, portfeli lub jednostek organizacyjnych, jak również dla całej instytucji oraz w odniesieniu do określonych rodzajów ryzyka, proporcjonalnie do ich złożoności. Instytucje powinny ocenić, na którym poziomie agregacji analizy wrażliwości są istotne, a nawet wykonalne. W stosownych przypadkach należy szczegółowo wyjaśnić wykorzystanie oceny eksperckiej.
67. Instytucje powinny określić istotne czynniki ryzyka na różnych poziomach stosowania wymogów ostrożnościowych oraz w odniesieniu do różnych portfeli, jednostek organizacyjnych i lokalizacji geograficznych. Instytucje powinny zapewnić uwzględnienie wszystkich istotnych rodzajów czynników ryzyka, w tym zmiennych makroekonomicznych i makrofinansowych, statystycznych aspektów parametrów ryzyka (takich jak zmienność parametrów PD) i czynników idiosynkratycznych, takich jak ryzyko operacyjne.
68. Instytucje powinny zdefiniować stwierdzone czynniki ryzyka za pomocą różnych stopni dotkliwości jako ważny etap swojej analizy w celu wykazania nieliniowości i skutków progowych, tj. krytycznych wartości czynników ryzyka, powyżej których reakcje na warunki skrajne są szybsze.
69. W przypadku wątpliwości co do solidności szacowanej zależności między makroekonomicznymi lub makrofinansowymi czynnikami ryzyka a parametrami ryzyka lub gdy istnieje potrzeba zatwierdzenia wyników bardziej kompleksowych analiz scenariuszy instytucje powinny dołożyć starań, aby analizy wrażliwości były przeprowadzane również poprzez podkreślenie statystycznych aspektów parametrów ryzyka portfela zgodnie z historycznymi podziałami uzupełnionymi o hipotetyczne założenia (np. w odniesieniu do przyszłych zmienności).
70. Analizy pojedynczego czynnika ryzyka należy uzupełnić o proste wieloczynnikowe analizy ryzyka, w których przypadku zakłada się, że występują one łącznie, bez konieczności określania scenariusza.
71. Instytucje powinny prowadzić wykaz stwierdzonych czynników ryzyka.

4.6.3 Analiza scenariuszowa

72. Instytucje powinny zapewnić, aby analizy scenariuszy stanowiły zasadniczą część ich programów testów warunków skrajnych.
73. Struktura scenariuszy warunków skrajnych powinna opierać się nie tylko na zdarzeniach historycznych, lecz także powinna uwzględniać hipotetyczne scenariusze oparte na zdarzeniach historycznych. Instytucje powinny zadbać o to, aby projekty scenariuszy były perspektywiczne oraz uwzględniały systemowe i specyficzne dla danej instytucji zmiany bieżące oraz zmiany w dającej się przewidzieć przyszłości. W tym celu instytucje powinny dążyć do korzystania z zewnętrznych danych pochodzących z podobnych środowisk ryzyka istotnych dla instytucji o podobnych modelach biznesowych. Instytucje powinny wykorzystywać właściwe i dostępne dane. Właściwe dane mogą mieć charakter wewnętrzny lub zewnętrzny oraz mogą obejmować analizę porównawczą i wytyczne w sprawie nadzoru.

74. Należy rozważyć kilka scenariuszy, aby uwzględnić różne zdarzenia i stopnie dotkliwości w przypadkach, w których jest to celowe i wykonalne.
75. Instytucje powinny zapewnić, aby ich scenariusze testów warunków skrajnych spełniały co najmniej następujące wymogi:
- a) scenariusze uwzględniają główne czynniki ryzyka, na które instytucja może być narażona; w tym względzie wyniki uzyskane na podstawie analiz pojedynczego czynnika ryzyka, których celem jest dostarczenie informacji na temat wrażliwości na pojedyncze czynniki ryzyka, należy wykorzystać do wskazania scenariuszy, które obejmują warunki skrajne dla połączonego zbioru wysoce prawdopodobnych czynników ryzyka; należy uwzględnić lub rozważyć wszystkie istotne czynniki ryzyka;
 - b) scenariusze powinny uwzględniać główne, specyficzne dla instytucji zagrożenia, które wynikają z regionalnej i sektorowej charakterystyki instytucji, a także ekspozycje jej konkretnych linii produktowych lub biznesowych na ryzyko oraz politykę w zakresie finansowania: ryzyko koncentracji i korelacji zarówno w ramach danego ryzyka, jak i między ryzykami należy określić a priori;
 - c) scenariusze obejmują spójny opis uwzględniający wszystkie główne czynniki ryzyka oraz ich (przyszły) rozwój w zależności od różnych zdarzeń inicjujących (tj. politykę pieniężną, zmiany w sektorze finansowym, ceny surowców, wydarzenia polityczne oraz klęski żywiołowe); instytucje powinny zapewnić, aby opis scenariusza był wiarygodny i niesprzeczny przy założeniu równoległych zmian czynników ryzyka i odpowiadającej im reakcji uczestników rynku; oraz w przypadku wykluczenia określonych czynników ryzyka z opisu scenariusza instytucje powinny dopilnować, aby takie wykluczenie było w pełni uzasadnione i udokumentowane;
 - d) scenariusze są wewnętrznie spójne, dzięki czemu ustalone czynniki ryzyka zachowują się tak samo jak inne czynniki ryzyka w warunkach skrajnych oraz zawierają wyraźne szacunki i założenia dotyczące struktury zależności między głównymi bazowymi czynnikami ryzyka; co ważne, należy zbadać równoległe zmiany czynników ryzyka, które mogą wydawać się sprzeczne, aby określić nowe obszary wrażliwości;
 - e) scenariusze uwzględniają innowacje, a w szczególności postęp technologiczny lub zaawansowane produkty finansowe, nie lekceważąc przy tym ich interakcji z bardziej tradycyjnymi produktami; oraz
 - f) scenariusze zapewniają przełożenie czynników ryzyka w warunkach skrajnych na wewnętrznie spójne parametry ryzyka.
76. Instytucje powinny określić horyzont czasowy testów warunków skrajnych zgodnie z celem ich przeprowadzenia, charakterystyką portfela instytucji, na przykład jego terminem zapadalności i płynnością pozycji w warunkach skrajnych, a także, w stosownych przypadkach, profilem ryzyka. Testy warunków skrajnych dla wypłacalności i płynności wymagają różnych horyzontów czasowych i różnych scenariuszy.

77. Instytucje powinny zapewnić, aby:

- a) testy warunków skrajnych wyraźnie uwzględniały dynamiczne współzależności, np. między regionami gospodarczymi i między sektorami gospodarczymi, łącznie z sektorem finansowym;
- b) ogólny scenariusz uwzględniał dynamikę całego systemu, np. zamknięcie niektórych rynków oraz koncentracje ryzyka w ramach całej klasy aktywów (np. hipoteki); oraz
- c) uwzględniono niekorzystną dynamikę informacji zwrotnej wynikającą z czynników takich jak zależności między wycenami, straty i wymogi dotyczące depozytów zabezpieczających.

78. W stosownych przypadkach instytucje powinny przeprowadzić oceny jakościowe skutków wtórnych lub skutków sprzężenia zwrotnego na poziomie indywidualnym, a w szczególności jeśli nie można ustalić solidnych szacunków ilościowych. Na przykład dana instytucja może dokonać pewnych korekt cen lub wielkości w celu uwzględnienia pewnych skutków strategicznych (np. poziomu strategii udzielania pożyczek) i możliwości reagowania endogenicznego na scenariusz.

4.6.4 Dotkliwość scenariuszy

79. Instytucje powinny zapewnić, aby testy warunków skrajnych opierały się na dotkliwych, ale prawdopodobnych scenariuszach, a stopień ich dotkliwości powinien odzwierciedlać cel testu warunków skrajnych. W tym celu testy warunków skrajnych powinny być:

- a) istotne pod kątem uwzględnienia rodzajów ryzyka właściwych dla instytucji w celu wsparcia stabilności instytucji w niekorzystnych warunkach, a w przypadku banków o znaczeniu systemowym – również systemu finansowego na wszystkich etapach cyklu koniunkturalnego oraz w trakcie wahań na rynkach, w tym na rynkach finansowania; oraz
- b) stosowane spójnie w całej instytucji, uznając fakt, że skutki identycznych scenariuszy niekoniecznie muszą być dotkliwe dla wszystkich linii biznesowych.

80. Instytucje powinny zapewnić uwzględnienie różnych stopni dotkliwości w przypadku zarówno analizy wrażliwości, jak i testowania warunków skrajnych scenariusza obejmującego co najmniej jedno poważne pogorszenie koniunktury gospodarczej na potrzeby oceny adekwatności kapitałowej i celów planowania kapitałowego.

81. Instytucje powinny zapewnić ustalenie dotkliwości z uwzględnieniem szczególnej podatności poszczególnych instytucji na dany scenariusz na podstawie ich modelu biznesowego (np. narażonego na rynki międzynarodowe). Instytucje powinny opracować swoje własne scenariusze i nie powinny być zależne od scenariuszy opracowanych przez organy nadzoru. Oceniając dotkliwość scenariusza, instytucja powinna mieć świadomość dynamiki środowiska ryzyka i doświadczeń instytucji posiadających podobne modele biznesowe.

82. Instytucje powinny dopilnować, aby w ich scenariuszach dokonano oceny bezwzględnych i względnych zmian czynników ryzyka. W scenariuszu o charakterze bezwzględnym stopień dotkliwości powinien stanowić bezpośrednią zmianę czynnika ryzyka i nie powinien zależeć od

aktualnego poziomu. W scenariuszu o charakterze względnym stopień dotkliwości powinien zależeć od aktualnego poziomu i sytuacji gospodarczej (np. wzrost PKB o 2%, tj. względna zmiana do poziomu bezwzględnego). Na przykład względna ujemna zmiana PKB w wysokości 2 % od punktu początkowego o znacznej dodatniej luce PKB (tj. aktualny wskaźnik PKB znacznie przewyższa strukturalny wskaźnik PKB) niekoniecznie doprowadzi do wystąpienia dotkliwego wpływu na PKB w ujęciu bezwzględnym lub pod względem poziomu. Podobnie im gorsza obecna sytuacja gospodarcza na początku, tym większa dotkliwość scenariusza względnego. Instytucje powinny zapewnić, aby ich wybór scenariusza był wystarczająco dotkliwy zarówno w kategoriach względnych, jak i bezwzględnych. Zarówno wybór, jak i jego wpływ na stopień dotkliwości powinien być uzasadniony i udokumentowany.

83. Aby ocenić odpowiedni stopień dotkliwości scenariuszy, instytucje powinny również porównać je ze scenariuszami wskazanymi w swoich odwrotnych testach warunków skrajnych, biorąc pod uwagę konkretne skutki wariantu odwrotnego testu warunków skrajnych dla wiarygodności scenariusza.

4.6.5 Odwrotny test warunków skrajnych

Wymogi

84. Instytucje powinny przeprowadzać odpowiednie odwrotne testy warunków skrajnych w ramach programu testów warunków skrajnych, które charakteryzują się takim samym sposobem zarządzania, skuteczną infrastrukturą i standardami jakości, jak również powinny uzupełnić inne rodzaje testów warunków skrajnych, biorąc pod uwagę charakter, wielkość, skalę i złożoność swojej działalności gospodarczej i ryzyka. Małe i mniej złożone instytucje mogą w większym stopniu skupić się na jakościowych aspektach odwrotnych testów warunków skrajnych, podczas gdy dla większych lub bardziej złożonych instytucji wymagane są bardziej zaawansowane techniki odwróconego testu warunków skrajnych. Odwrotne testy warunków skrajnych powinny być jasno określone pod względem zakresu odpowiedzialności i przydzielonych zasobów oraz powinny opierać się na odpowiedniej i elastycznej infrastrukturze oraz na pisemnych zasadach i procedurach. Odwrotne testy warunków skrajnych powinny być przeprowadzane regularnie przez wszystkie rodzaje instytucji oraz na tym samym poziomie stosowania co ICAAP i ILAAP (np. na poziomie całej instytucji, uwzględniającym wszystkie właściwe rodzaje ryzyka).
85. Instytucje powinny uwzględniać scenariusze określone w ramach odwrotnego testu warunków skrajnych w celu uzupełnienia szeregu opracowywanych przez nie scenariuszy testów warunków skrajnych oraz – w celach porównawczych – aby można było ocenić ogólną dotkliwość, co pozwala określić dotkliwe, ale nadal prawdopodobne scenariusze. Odwrotne testy warunków skrajnych powinny być przydatne do oceny dotkliwości scenariuszy dla testów warunków skrajnych w ramach ICAAP i ILAAP. Skalę scenariuszy odwrotnych testów warunków skrajnych można również ocenić poprzez porównanie tych scenariuszy, między innymi, ze scenariuszami historycznymi lub innymi scenariuszami nadzorczymi i ogólnodostępnymi.

86. Przeprowadzając odwrotne testy warunków skrajnych, instytucje powinny również rozważyć, czy upadłość jednego lub kilku ich głównych kontrahentów lub znaczące zakłócenia na rynku wynikające z upadłości dużego uczestnika rynku (osobno lub łącznie) spowodowałyby z góry określony wynik.

Stosowanie odwrotnego testu warunków skrajnych

87. Instytucje powinny stosować odwrotny test warunków skrajnych jako zwykłe narzędzie zarządzania ryzykiem w celu zwiększenia swojej wiedzy na temat obecnych i potencjalnych obszarów podatności na zagrożenia, zapewniając w ten sposób wartość dodaną na potrzeby zarządzania ryzykiem w instytucjach. Zasada proporcjonalności dotyczy wszystkich aspektów stosowania odwrotnego testu warunków skrajnych. Instytucje powinny również wziąć pod uwagę fakt, że z góry ustalony wynik odwrotnego testu warunków skrajnych może być wynikiem okoliczności innych niż okoliczności poddane analizie w ramach testu warunków skrajnych.
88. W ramach planowania biznesowego i zarządzania ryzykiem instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych w celu zrozumienia rentowności i stabilności swoich modeli biznesowych i strategii, a także w celu wskazania okoliczności, w których mogą znaleźć się na progu upadłości lub być zagrożone upadłością w rozumieniu art. 32 dyrektywy 2014/59/UE. Ważne jest, aby instytucje określiły wskaźniki, które będą ostrzegały, gdy dany scenariusz staje się rzeczywistością. W tym celu instytucje powinny:
- określić ustalony z góry wynik, który ma zostać poddany testom (np. wynik modelu biznesowego, który staje się nierentowny);
 - określić ewentualne niekorzystne okoliczności, które mogłyby narazić je na poważne zagrożenia i wywołać ustalony z góry wynik;
 - ocenić (w zależności od wielkości instytucji oraz charakteru, skali, złożoności i stopnia ryzyka prowadzonej działalności gospodarczej) prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń uwzględnionych w scenariuszach, prowadzące do ustalonego z góry wyniku; oraz
 - przyjąć skuteczne rozwiązania, procesy, systemy lub inne środki mające na celu zapobieganie stwierdzonym zagrożeniom i słabościom oraz złagodzenie ich skutków.
89. Instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych przy planowaniu i podejmowaniu decyzji oraz w celu badania skuteczności swoich modeli biznesowych i strategii w celu stwierdzenia i zbadania tego, co mogłyby potencjalnie sprawić, że ich modele biznesowe staną się nierentowne, na przykład powinny poddawać ocenie zarówno zdolność do generowania zwrotów w kolejnych miesiącach, jak i zrównoważenie strategii w zakresie generowania zwrotów w dłuższym okresie na podstawie planów strategicznych i prognoz finansowych. Oczekuje się zaangażowania organu zarządzającego i kadry kierowniczej wyższego szczebla w trakcie całego procesu.
90. W przypadku gdy odwrotne testy warunków skrajnych wykazą, że ryzyko niepowodzenia modelu biznesowego instytucji jest niedopuszczalnie wysokie i niezgodne z apetytem instytucji

na ryzyko, instytucja powinna zaplanować środki mające na celu zapobieżenie takiemu ryzyku lub ograniczenie jego skutków, biorąc pod uwagę czas niezbędny instytucji do tego, aby zareagować na zaistniałe zdarzenia i wdrożyć zaplanowane środki. W ramach tych środków instytucja powinna rozważyć, czy konieczne jest wprowadzenie zmian w jej modelu biznesowym. Środki te, wynikające z odwrotnego testu warunków skrajnych, łącznie z wszelkimi zmianami w planie biznesowym instytucji, powinny zostać szczegółowo udokumentowane w dokumentacji ICAAP instytucji.

91. Instytucje o szczególnych modelach biznesowych, np. firmy inwestycyjne, powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych w celu zbadania swojej podatności na zdarzenia ekstremalne, w szczególności w obszarach, w których ich ryzyko nie jest w wystarczającym stopniu uwzględnione w bardziej tradycyjnych scenariuszach warunków skrajnych (np. dla wypłacalności i płynności), opartych na wstrząsach makroekonomicznych.
92. Przeprowadzając odwrotne testy warunków skrajnych zgodnie z art. 177, art. 290 ust. 8 i art. 368 ust. 1 lit. g) rozporządzenia (UE) nr 575/2013, instytucje stosujące modele wewnętrzne dla ryzyka kredytowego, ryzyka kredytowego kontrahenta i ryzyka rynkowego powinny starać się wskazać dotkliwe, ale prawdopodobne scenariusze, które mogłyby spowodować znaczące niekorzystne skutki i potencjalnie zagrozić ogólnej rentowności instytucji. Instytucje powinny postrzegać te odwrotne testy warunków skrajnych jako niezbędne uzupełnienie swoich modeli wewnętrznych wykorzystywanych do obliczania wymogów kapitałowych oraz jako zwykłe narzędzie zarządzania ryzykiem, służące do wykrywania ewentualnych nieprawidłowości w odniesieniu do tych modeli wewnętrznych. W przypadku dotkliwych scenariuszy warunków skrajnych – mimo że niekoniecznie należy traktować to jako wskazanie, że modelowanie danych wejściowych do wzoru IRB jest nieodpowiednie – ryzyko modelu wzrosło i może doprowadzić do obniżenia stopnia przewidywalności modelu.
93. Instytucje powinny przeprowadzać analizy jakościowe przy opracowywaniu dokładnego opisu odwrotnych testów warunków skrajnych oraz przy analizowaniu uzyskanych informacji zwrotnych i skutków nieliniowych, z uwzględnieniem dynamiki ryzyka oraz kombinacji i interakcji między różnymi rodzajami ryzyka. Opracowując dokładny opis testów, instytucja powinna uwzględnić niezależne zdarzenia zewnętrzne takie jak zdarzenia gospodarcze, kryzys przemysłowy, zdarzenia polityczne, procesy sądowe i klęski żywiołowe, jak również czynniki ryzyka takie jak ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji i korelacji, ryzyko utraty reputacji i utraty zaufania, a także połączenie tych zdarzeń i czynników. Zasadnicze znaczenie ma tutaj właściwe zaangażowanie organu zarządzającego instytucji w dyskusje na temat przedmiotowego opisu testów, a także uwzględnienie prawdopodobnych zagrożeń i ich wpływu na całą instytucję.
94. Instytucje powinny przeprowadzać analizy ilościowe i bardziej zaawansowane analizy, uwzględniając w nich wielkość instytucji, jak również charakter, skalę, złożoność i ryzyko związane z działalnością gospodarczą instytucji, aby ustalić konkretny poziom strat lub inne negatywne skutki dla swojego kapitału, płynności (np. dostępu do finansowania, w szczególności do zwiększenia kosztów finansowania) lub ogólnej sytuacji finansowej. Instytucje

powinny analizować historyczne dane ilościowe, aby określić czynniki ryzyka oraz wymaganą amplitudę zmian, które mogłyby spowodować taką stratę lub negatywny wpływ (np. określając właściwy poziom strat lub inny sposób obliczania odsetek w bilansie instytucji finansowej, na przykład wskaźniki kapitałowe lub źródła finansowania). Instytucje powinny zrozumieć i szczegółowo udokumentować czynniki ryzyka (np. wymieniając dokładne czynniki, które miały największy wpływ na skrajność portfela), główne linie biznesowe oraz jasną i spójną wizję obejmującą słabości i odpowiadające im scenariusze (np. dotyczące podstawowych założeń i wrażliwości wyników na te założenia w miarę upływu czasu), które wywołują ustalone z góry wyniki i łańcuch zdarzeń, jak również prawdopodobny przepływ (np. najważniejsze czynniki, które można przypisać zmiennym makroekonomicznym w zależności od kombinacji danej straty docelowej lub kapitału w portfelu), ze wskazaniem ukrytych słabości (np. ukryte korelacje i koncentracje) i pokrywających się skutków.

95. W stosownych przypadkach instytucje powinny stosować analizy wrażliwości jako punkt wyjścia dla odwrotnych testów warunków skrajnych, np. poprzez przesunięcie co najmniej jednego istotnego parametru do niektórych skrajnych warunków w celu osiągnięcia ustalonych z góry wyników. Instytucja powinna uwzględnić różne odwrotne analizy wrażliwości m.in. w odniesieniu do ryzyka kredytowego (np. ilu dużych klientów musiałoby ponieść ryzyko niewykonania zobowiązania, zanim doszłoby do utraty kapitału absorbującego straty), ryzyka rynkowego, ryzyka utraty płynności (np. warunki skrajne w odniesieniu do depozytów w sektorze detalicznym i okoliczności, które prowadziłyby do wykorzystania rezerw płynności instytucji) i ryzyka operacyjnego, jak również łączną analizę, która uwzględnia jednocześnie wszystkie rodzaje ryzyka. Przede wszystkim instytucja nie powinna jednak stosować analizy wrażliwości ani prostych wskaźników do określenia scenariusza właściwego dla odwrotnego testu warunków skrajnych. Analiza jakościowa powinna prowadzić do ustalenia odpowiedniego scenariusza, łączącego ocenę ekspercką z różnych obszarów działalności, ponieważ analiza i formułowanie opinii mogą stanowić najbardziej skuteczny sposób zapobiegania niepowodzeniom modelu biznesowego. Należy opracować wspólny proces poddawania próbie wszystkich istotnych parametrów ryzyka z wykorzystaniem aspektów statystycznych (np. zmienność czynników ryzyka spójna z obserwacjami historycznymi uzupełnionymi o hipotetyczne, lecz prawdopodobne założenia). Wiarygodność zmian parametrów wymaganych do osiągnięcia ustalonego z góry wyniku daje wstępne wyobrażenie na temat możliwych słabości instytucji. Aby ocenić wiarygodność, należy zastosować m.in. historyczne (wielowymiarowe) dane dotyczące rozkładu prawdopodobieństwa, w razie potrzeby skorygowane zgodnie z oceną ekspercką. Analizy i oceny jakościowe, obejmujące oceny eksperckie z różnych obszarów działalności, powinny stanowić podstawę do określenia odpowiednich scenariuszy.
96. Instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych jako narzędzie do gromadzenia informacji na temat scenariuszy obejmujących kombinacje warunków skrajnych dla wypłacalności i płynności, w przypadku gdy tradycyjne modelowanie może nie uwzględniać złożonych aspektów wynikających z rzeczywistych sytuacji. Instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych w celu zakwestionowania swoich planów kapitałowych i planów płynności. W stosownych przypadkach instytucje powinny określić i przeanalizować

sytuacje, które mogłyby pogorszyć zdarzenie skrajne pod względem płynności i przekształcić je w zdarzenie skrajne pod względem wypłacalności, i odwrotnie, a ostatecznie doprowadzić do upadłości instytucji. Instytucje powinny dążyć do stosowania odwrotnych testów warunków skrajnych w sposób zintegrowany w odniesieniu do ryzyka kapitałowego lub ryzyka utraty płynności, mając na uwadze lepsze zrozumienie i poprawę zarządzania powiązaniem ryzykiem w sytuacjach ekstremalnych.

Działania naprawcze i planowanie naprawy

97. Instytucje powinny opracować scenariusze dotyczące poważnych trudności makroekonomicznych i finansowych, różniące się stopniem dotkliwości (obejmujące zdarzenia systemowe, warunki skrajne specyficzne dla podmiotu prawnego i warunki skrajne na poziomie grupy), do wykorzystania w planach naprawy zgodnie z art. 5 ust. 6 dyrektywy w sprawie naprawy oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (BRRD) oraz EBA/GL/2014/06, a także powinny korzystać ze szczególnych odwrotnych testów warunków skrajnych w celu opracowania scenariuszy „na progu niewykonania zobowiązania” (instytucja na progu niewykonania zobowiązania, ale nie w gorszej sytuacji) oraz jako wkład w kształtowanie i badanie efektywności i skuteczności swoich działań naprawczych oraz planów naprawy, jak również powinny przeprowadzać analizy wrażliwości obejmujące odpowiednie założenia. Takie scenariusze „na progu niewykonania zobowiązania” powinny określać i opisywać punkt, który mógłby doprowadzić do uznania modelu biznesowego danej instytucji lub grupy za nierealny, chyba że podjęte zostały skuteczne działania naprawcze. Scenariusze te powinny umożliwiać oszacowanie wyników i stosowność wszystkich dostępnych wariantów naprawy. Terminologia stosowana w opisie scenariuszy naprawczych powinna pomóc w ustaleniu, które warianty naprawy zostały zbadane w konkretnych scenariuszach warunków skrajnych. Opis powinien być dostatecznie szczegółowy, na podstawie zarówno zbioru założeń ilościowych, jak i opisu jakościowego, aby można było określić, czy dany scenariusz jest właściwy dla danej instytucji i na ile jest on dotkliwy. Zdarzenia powinny być opisane w logicznej kolejności, przy czym należy bardzo wyraźnie określić założenia leżące u podstaw głównych czynników (np. dochód netto, aktywa wazone ryzykiem (ang. *risk-weighted assets* — RWA), kapitał). Scenariusze powinny również uwzględniać możliwą ocenę skutków krzyżowych stosowania różnych wariantów planu naprawy w ramach tego samego scenariusza warunków skrajnych. Scenariusze powinny również umożliwiać zrozumienie tego, w jaki sposób występują zdarzenia, określając odpowiedni harmonogram, który jasno wskazuje, w jakim terminie zostaną opracowane określone działania (co pociąga za sobą konsekwencje dla ich wiarygodności i wykonalności). Celem takiego działania jest sprawdzenie skuteczności wariantów naprawy, które umożliwiają instytucji odzyskanie siły finansowej i przywrócenie rentowności w momencie, gdy instytucja znajdzie się w tak skrajnych warunkach.
98. Ze względu na różne cele obu zestawów odwrotnych testów warunków skrajnych testy warunków skrajnych dla celów ICAAP i ILAAP oraz planowanie naprawy nie powinny być ze sobą powiązane, lecz należy je między sobą porównać.

99. Instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych, aby pomóc w opracowaniu, ocenie i kalibracji scenariuszy „na progu niewykonania zobowiązania”, wykorzystywanych do celów planowania naprawy.
100. Instytucje powinny stosować odwrotne testy warunków skrajnych w celu określenia czynników ryzyka oraz dalszego zrozumienia i opisanie scenariuszy, które doprowadziłyby do sytuacji „na progu niewykonania zobowiązania”, oceniając skuteczne działania naprawcze, które można wdrożyć w wiarygodny sposób albo z wyprzedzeniem albo w miarę rozwoju czynników ryzyka lub scenariuszy.
101. Odwrotne testy warunków skrajnych powinny przyczynić się do realizacji scenariuszy planu naprawy poprzez zastosowanie podejścia dynamicznego i ilościowego, które powinno obejmować:
- a) czynniki inicjujące naprawę (tj. moment, w którym instytucja wdrożyłaby działania naprawcze w hipotetycznym scenariuszu);
 - b) wymagane działania naprawcze i ich oczekiwaną skuteczność, w tym metodę oceny tej skuteczności (tj. wskaźniki, które należy monitorować w celu stwierdzenia, że są wymagane dalsze działania);
 - c) odpowiedni harmonogram i proces wymagany do podjęcia tych działań naprawczych; oraz
 - d) w przypadku dalszego występowania warunków skrajnych – lit. b) i c) w odniesieniu do ewentualnych dodatkowych działań naprawczych wymaganych do wyeliminowania pozostałego ryzyka.

4.7 Poszczególne obszary ryzyka

102. Instytucje powinny zapewnić, aby testy warunków skrajnych dotyczące indywidualnego ryzyka były proporcjonalne do charakteru, wielkości oraz złożoności działalności i ryzyka.
103. Instytucje powinny uwzględnić, na poziomie indywidualnym, wpływ wtórnych skutków na indywidualne ryzyko w kontekście testów warunków skrajnych.

4.7.1 Ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta

104. Instytucje powinny przeanalizować co najmniej:
- a) zdolność kredytobiorcy do spłaty swoich zobowiązań, np. PD;
 - b) stopę odzysku w przypadku niewykonania zobowiązania przez kredytobiorcę, w tym spadek wartości zabezpieczenia lub wiarygodności kredytowej dostawcy gwarancji, np. LGD; oraz
 - c) wielkość i dynamikę ekspozycji kredytowej, w tym wpływ niewykorzystanych linii kredytowych ze strony kredytobiorców, np. ekspozycja, której dotyczy niewykonanie zobowiązania (ang. *exposure at default* — EAD).

105. Instytucje powinny zapewnić, aby ich testy warunków skrajnych dla ryzyka kredytowego na poziomie całej instytucji obejmowały wszystkie pozycje ich portfela bankowego i handlowego, w tym pozycje zabezpieczające i ekspozycje wobec centralnej izby rozliczeniowej.
106. Instytucje powinny starać się określić konkretne czynniki ryzyka oraz wstępnie określić, w jaki sposób czynniki te mogą wpłynąć na ich łączne straty z tytułu ryzyka kredytowego i na wymogi kapitałowe. Instytucje powinny dołożyć starań, aby określić kategorię ekspozycji w podziale na kategorie ekspozycji (np. czynniki dotyczące kredytów hipotecznych mogą różnić się od czynników istotnych dla klas aktywów wspólnych).
107. Instytucje powinny zapewnić, aby ryzyko kredytowe było oceniane na różnych poziomach scenariuszy wstrząsów, od prostych analiz wrażliwości po testy warunków skrajnych na poziomie całej instytucji lub testy warunków skrajnych obejmujące całą grupę, w szczególności na poziomach scenariuszy takich jak:
 - a) scenariusze wstrząsów ogólnorynkowych (np. gwałtowne spowolnienie gospodarki mające wpływ na jakość portfela wszystkich wierzycieli);
 - b) scenariusze wstrząsów specyficznych dla kontrahenta i wstrząsów idiosynkratycznych (np. upadłość największego banku-wierzyciela);
 - c) scenariusze wstrząsów specyficznych dla danej branży i danego regionu; oraz
 - d) kombinacja powyższych.
108. Instytucje powinny poddać analizie wrażliwości czynniki ryzyka, przy czym analizy te powinny dostarczyć informacji ilościowych na potrzeby opracowania scenariuszy.
109. Przy stosowaniu swoich scenariuszy warunków skrajnych instytucje powinny wziąć pod uwagę różne horyzonty czasowe. Horyzont czasowy powinien obejmować od jednego dnia (skutki jednorazowe) po dłuższy okres (np. zbliżające się spowolnienie gospodarcze).
110. Podczas przeprowadzania testów warunków skrajnych dla wartości zabezpieczeń finansowych instytucje powinny wskazać warunki, które mogą mieć niekorzystny wpływ na możliwą do uzyskania wartość ich pozycji zabezpieczenia, w tym pogorszenie jakości kredytowej emitentów zabezpieczeń lub płynności rynku.
111. Przy opracowywaniu scenariuszy instytucje powinny rozważyć wpływ zdarzeń wywołujących skrajne warunki na inne rodzaje ryzyka, np. ryzyko płynności i ryzyko rynkowe, a także możliwość wystąpienia współzależności między instytucjami.
112. Instytucje powinny określić ilościowo wpływ scenariusza pod względem strat kredytowych (tj. rezerw), ekspozycji na ryzyko, dochodów i wymogów w zakresie funduszy własnych. Ponadto instytucje powinny być w stanie określić taki wpływ ilościowo, w podziale na odpowiednie segmenty lub portfele.

113. Instytucje powinny w miarę możliwości uwzględnić następujące istotne parametry: prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD), stratę z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD), ekspozycję, której dotyczy niewykonanie zobowiązania (EAD), oczekiwaną stratę (EL) i ekspozycję na ryzyko oraz wpływ na straty kredytowe i wymogi w zakresie funduszy własnych.
114. W celu oszacowania przyszłych strat w ramach testów warunków skrajnych instytucje powinny, w stosownych przypadkach, polegać na parametrach ryzyka kredytowego innych niż te stosowane przy obliczaniu wymogów kapitałowych, które są zazwyczaj parametrami całego cyklu koniunkturalnego lub parametrami hybrydowymi (kombinacja parametrów całego cyklu koniunkturalnego i parametrów „w danym momencie”) w odniesieniu do PD oraz w warunkach pogorszenia koniunktury w przypadku LGD. W szczególności w celu oszacowania strat kredytowych instytucje powinny, w stosownych przypadkach, stosować szacunki oparte na parametrach występujących w danym momencie, zgodnie z dotkliwością scenariusza.
115. W celu obliczenia EAD instytucja powinna również uwzględnić współczynnik konwersji kredytowej (ang. *credit conversion factor* — CCF), a w szczególności wpływ zdolności prawnej instytucji do jednostronnego anulowania niewykorzystanych kwot udzielonych kredytów, zwłaszcza w warunkach skrajnych.
116. Instytucje powinny stosować – w odpowiednim zakresie – metody modelu wewnętrznego ryzyka kredytowego, które weryfikują relacje i dane historyczne, oraz symulacje migracji jakości kredytowej dla poszczególnych kategorii ekspozycji w celu oszacowania strat.
117. Podczas oceny ryzyka wobec kontrahentów stosujących dźwignię finansową lub podmiotów należących do równoległego systemu bankowego instytucje powinny wziąć pod uwagę koncentracje ryzyka i nie powinny zakładać istnienia zabezpieczeń ani umów w sprawie stałego uzupełniania depozytu zabezpieczającego, które mogą nie być dostępne w przypadku dotkliwych wstrząsów rynkowych. Instytucje powinny dołożyć wszelkich starań, aby odpowiednio uwzględnić takie skorelowane „ogony ryzyka”.

4.7.2 Sekurytyzacja

118. Instytucje powinny uwzględniać ryzyko sekurytyzacyjne wynikające ze strukturyzowanych produktów kredytowych, zwykle tworzonych przez dzielenie przepływów pieniężnych z puli aktywów na różne transze lub papiery wartościowe zabezpieczone aktywami, biorąc pod uwagę różne pozycje, jakie instytucje mogą posiadać w procesie sekurytyzacji, działając jako jednostka inicjująca, jednostka sponsorująca lub inwestor.
119. Instytucje powinny zapewnić, aby testy warunków skrajnych aktywów sekurytyzowanych uwzględniały ryzyko kredytowe bazowej puli aktywów, w tym ryzyko niewykonania zobowiązania, ewentualnie nieliniowe i dynamiczne korelacje niewykonania zobowiązania, a także zmiany wartości zabezpieczeń. Instytucje powinny uwzględnić wszystkie istotne informacje dotyczące konkretnej struktury każdej sekurytyzacji, takie jak uprzywilejowanie

transzy, grubość transzy, wsparcie jakości kredytowej i stopień szczegółowości, wyrażone w efektywnej liczbie ekspozycji.

120. Należy starannie uwzględnić wrażliwość na systemowe skutki rynkowe, mające wpływ, na przykład, na utrzymanie płynności finansowej lub zwiększenie korelacji aktywów na wszystkich poziomach produktu strukturyzowanego. Należy ponadto ocenić wpływ ryzyka utraty reputacji, co może prowadzić, na przykład, do kwestii związanych z finansowaniem.
121. Testy warunków skrajnych powinny dotyczyć wszystkich istotnych ustaleń umownych, potencjalnego wpływu istniejących czynników inicjujących (np. przedterminowej spłaty należności), dźwigni finansowej struktury sekurytyzacji oraz ryzyka płynności lub finansowania ze strony struktury (tj. niedopasowania przepływów pieniężnych i warunków wcześniejszej spłaty, w tym w odniesieniu do zmian stóp procentowych).
122. W scenariuszach należy również uwzględnić niewykonanie zobowiązania przez co najmniej jednego lub większą liczbę kontrahentów zaangażowanych w strukturę sekurytyzacji, w szczególności kontrahentów działających jako gwaranci określonych transz.
123. Jeżeli instytucja korzysta z ratingów zewnętrznych do celów oceny ryzyka wobec produktów sekurytyzacyjnych, należy dokonać krytycznej oceny tych ratingów zewnętrznych oraz ocenić scenariusze weryfikacji ratingów, w tym należy ocenić specyficzne wskaźniki utraty wartości dla klas ratingowych, np. poprzez podkreślenie (historycznych) matryc zmian ratingowych.
124. Przy opracowywaniu metody testów warunków skrajnych instytucje powinny uwzględnić następujące elementy:
 - a) wpływ testów warunków skrajnych dla strukturyzowanych produktów kredytowych będzie występował na poziomie puli aktywów pod względem zwiększonego poziomu niewykonania zobowiązań (lub, w stosownych przypadkach, PD i LGD), a zatem w przypadku wstrząsów należy spodziewać się wyższych wskaźników przewidywanych strat lub utraty wartości oraz wymogów dotyczących kapitału regulacyjnego (a także wyższego prawdopodobieństwa obniżenia jakości); oraz
 - b) dalsze skutki mogą wynikać z obniżenia przepływu środków pieniężnych netto, wzrostu strat handlowych i korekt wartości lub z pogorszenia parametrów regulacyjnych takich jak wskaźnik stabilnego finansowania netto.

4.7.3 Ryzyko rynkowe

125. Instytucje powinny uwzględnić ryzyko rynkowe, w szczególności ryzyko wynikające ze strat spowodowanych niekorzystnymi zmianami wartości pozycji wynikającymi ze zmian cen rynkowych towarów, kredytów, kapitału własnego, kursów walutowych i czynników ryzyka stopy procentowej. Jako składnik ryzyka rynkowego instytucje powinny uwzględniać ryzyko związane ze zmianami stóp procentowych w pozycjach portfela handlowego.

126. Instytucje powinny przeprowadzać testy warunków skrajnych w odniesieniu do swoich pozycji w instrumentach finansowych w zakresie wartości obrotów i wartości godziwej zgłoszonych w portfelach innych całkowitych dochodów (ang. *other comprehensive income* — FVOCI) (tj. kategorie księgowe służące klasyfikacji aktywów finansowych), w tym instrumentów lub pozycji sekurytyzacyjnych i obligacji zabezpieczonych. Takie testy warunków skrajnych należy przeprowadzać w ramach testów warunków skrajnych dla całej instytucji, jak również na potrzeby zarządzania ryzykiem rynkowym i do celów obliczeniowych.
127. Instytucje powinny stosować szereg rygorystycznych, ale prawdopodobnych scenariuszy dla wszystkich pozycji, o których mowa w poprzednim ustępie, np. wyjątkowych zmian cen rynkowych, niedoborów płynności na rynkach oraz niewywiązywaniu się ze zobowiązań przez dużych uczestników rynku. W stosownych przypadkach należy również uwzględnić zależności i korelacje między różnymi rynkami, a więc także niekorzystne zmiany korelacji. W ramach testów warunków skrajnych należy w równym stopniu wziąć pod uwagę wpływ na korektę rachunkową wyceny kredytowej i na rezerwy związane z portfelami instytucji (np. rezerwy na płynność, modelowanie niejasności). Testy warunków skrajnych w odniesieniu do rezerwy na ryzyko rynkowe powinny być uzasadnione.
128. Podczas kalibracji tych testów warunków skrajnych instytucje powinny wziąć pod uwagę co najmniej charakter i charakterystykę swoich portfeli i powiązanych instrumentów finansowych (np. produkty zwykłe lub egzotyczne, płynność, termin zapadalności), swoje strategie handlowe, a także możliwość zabezpieczenia ryzyka lub zarządzania ryzykiem w trudnych warunkach rynkowych, powiązane z tym koszty i prawdopodobne ramy czasowe.
129. Ponieważ instrumenty i strategie handlowe z czasem zmieniają się, instytucje powinny zapewnić, aby ich testy warunków skrajnych były na bieżąco dostosowywane do tych zmian.
130. Instytucje powinny opracować odpowiednie podejście do kwestii uwzględniania niedoszacowania „ogona ryzyka” na podstawie danych historycznych (tzw. „grube ogony”), w stosownych przypadkach, na przykład poprzez zastosowanie surowych scenariuszy hipotetycznych, a w przypadku oceny ryzyka na podstawie poziomów ufności instytucje powinny uwzględnić zdarzenia skrajne poza tymi poziomami ufności.
131. Instytucje powinny w szczególności:
- a) ocenić skutki poważnych zakłóceń na rynku i określić możliwe sytuacje, które mogą wiązać się z wyjątkowo wysokimi stratami, co powinno, w stosownych przypadkach, obejmować również zdarzenia o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia wszystkich głównych rodzajów ryzyka, w szczególności różnych składników ryzyka rynkowego; w przypadku testów warunków skrajnych na poziomie portfela można zbadać skutki niekorzystnych zmian w odniesieniu do korelacji; można również uwzględnić skutki działań w zakresie zarządzania, jeżeli opierają się one na wiarygodnych założeniach dotyczących płynności rynku; oraz

- b) posiadać wykaz środków zawierających limity i podjąć inne możliwe działania w celu ograniczenia ryzyka i ochrony funduszy własnych; w szczególności należy uwzględnić, w stosownych przypadkach, ustalone przez instytucje ograniczenia dotyczące kursu walutowego, stopy procentowej, ryzyka zmian cen papierów udziałowych i towarów, porównując je z wynikami obliczeń dokonanych w ramach testów warunków skrajnych.

4.7.4 Ryzyko operacyjne

- 132. Instytucje powinny być świadome, że odpowiednie parametry ryzyka związane z ryzykiem operacyjnym mogą wynikać z nieodpowiednich lub zawodnych procesów wewnętrznych, osób i systemów, łącznie z ryzykiem prawnym, lub ze zdarzeń zewnętrznych oraz mogą wpływać na wszystkie produkty i działania w ramach instytucji.
- 133. W celu uwzględnienia odpowiednich parametrów ryzyka instytucje powinny wykorzystać wynik finansowy strat operacyjnych jako główny wskaźnik. Jakikolwiek wewnętrzny wpływ spowodowany przez zdarzenie związane z ryzykiem operacyjnym należy uznać za stratę wynikającą z ryzyka operacyjnego (np. wewnętrzny wpływ kosztów alternatywnych lub kosztów wewnętrznych, takich jak godziny nadliczbowe, premie itp., jeżeli odnoszą się one do zdarzenia związanego z ryzykiem operacyjnym). Ponadto tylko na potrzeby testów warunków skrajnych należy uwzględnić wszelkie straty przyszłych zysków spowodowane zdarzeniami związanymi z ryzykiem operacyjnym (z wyłączeniem wtórnego wpływu na środowisko makroekonomiczne). Przynajmniej instytucje stosujące zaawansowaną metodę pomiaru (ang. *advanced measurement approach* — AMA) powinny również uwzględnić te straty, ponieważ zostają one odnotowane w wewnętrznej bazie danych dotyczących strat w celu obliczenia dodatkowych wymogów kapitałowych. Przy wykorzystywaniu danych historycznych, zewnętrznych danych lub scenariuszy jako danych wejściowych w przypadku prognozowania zarówno zysków i strat, jak i aktywów ważonych ryzykiem, instytucje powinny wziąć pod uwagę i unikać ewentualnego podwójnego liczenia skutków po stronie wejściowej.
- 134. Ponieważ straty operacyjne mogą wywoływać skutki wtórne (tj. ryzyko utraty reputacji), w celu uwzględnienia takich skutków program testów warunków skrajnych dla ryzyka operacyjnego powinien zostać gruntownie włączony do testu warunków skrajnych dla całej instytucji i powinien obejmować powiązania z wymogami w zakresie płynności i funduszy własnych. Instytucje powinny przeanalizować co najmniej:
 - a) stopień narażenia instytucji na działania i powiązaną kulturę ryzyka oraz historię strat operacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu i zmian w zakresie strat i dochodu brutto w ciągu ostatnich kilku lat;
 - b) otoczenie biznesowe, w tym lokalizacje geograficzne, w których instytucja prowadzi działalność, oraz warunki makroekonomiczne;
 - c) zmiany liczby pracowników oraz wielkości i złożoności bilansu w ciągu ostatnich kilku lat, w tym zmiany strukturalne wynikające ze zdarzeń o charakterze korporacyjnym, takich jak połączenia i przejęcia;
 - d) zmiany istotnych elementów infrastruktury informatycznej;

- e) stopień i ukierunkowanie zachęt do stosowania systemów rekompensat;
 - f) złożoność procesów i procedur, produktów i systemów informatycznych;
 - g) zakres outsourcingu w odniesieniu do ryzyka koncentracji związanego ze wszystkimi ustaleniami dotyczącymi outsourcingu oraz infrastrukturami rynku zewnętrznego; oraz
 - h) podatność modelowania ryzyka na zagrożenia, zwłaszcza w obszarach związanych z obrotem instrumentami finansowymi, pomiarem ryzyka i zarządzaniem ryzykiem oraz alokacją kapitału.
135. Należy również zbadać idiosynkratyczne czynniki ryzyka i stosować je jako wkład w opracowanie scenariusza. Orientacyjnie instytucje stosujące zaawansowaną metodę pomiaru (AMA) powinny kłaść nacisk na swoje otoczenie biznesowe i czynniki kontroli wewnętrznej (ang. *business environment and internal control factor* — BEICF).
136. Instytucje powinny uwzględniać powiązania tego rodzaju idiosynkratycznych czynników ryzyka oraz indywidualne ekspozycje na takie czynniki przy określaniu swoich ekspozycji na ryzyko operacyjne.
137. Instytucje powinny dokładnie przeanalizować możliwe powiązania strat wynikłych z ryzyka operacyjnego z ryzykiem kredytowym i ryzykiem rynkowym.
138. Analiza zdarzeń w ramach testu warunków skrajnych powinna obejmować ocenę ekspercką w celu uwzględnienia co najmniej zdarzeń rzadko występujących, lecz mających poważne skutki.
139. Instytucje powinny przewidywać poważne, ale prawdopodobne zdarzenia wywołujące skrajne warunki. Założenia mogą różnić się od założeń przyjętych w scenariuszach warunków skrajnych w odniesieniu do ryzyka kredytowego i ryzyka rynkowego. Jeżeli instytucja rozszerza swoją działalność na rynku lokalnym lub na rynkach międzynarodowych poprzez połączenia i przejęcia albo projektowanie nowych produktów lub nowej linii biznesowej, dotkliwe, ale prawdopodobne scenariusze testów warunków skrajnych powinny opierać się na ocenie eksperckiej, aby zaradzić ewentualnemu problemowi braku informacji historycznych.
140. Instytucje powinny opracować swój program testów warunków skrajnych na podstawie zarówno danych wewnętrznych, jak i zewnętrznych, a następnie starannie przeanalizować:
- a) wykorzystanie współczynników skalowania (np. w sytuacji, w której dane zewnętrzne zostały zredukowane, skalowanie może być ograniczone) oraz ewentualną potrzebę dodatkowych skutków wynikających ze zmiany współczynników skalowania w warunkach skrajnych; oraz
 - b) kryteria określania istotności danych (np. dane dotyczące dużej straty, które zostały uznane za nieistotne, można wykorzystać w ramach testu warunków skrajnych jako uzupełnienie wymogów rozporządzenia w sprawie wymogów kapitałowych (CRR)).

4.7.5 Ryzyko związane z prowadzeniem działalności i powiązane koszty postępowania sądowego

141. Instytucje powinny uwzględnić fakt, że ryzyko związane z prowadzeniem działalności – jako część ryzyka prawnego związanego z zakresem ryzyka operacyjnego – wynika ze względu na obecne lub potencjalne ryzyko strat wynikających z niewłaściwego świadczenia usług finansowych oraz powiązane koszty postępowania sądowego, łącznie z przypadkami działania umyślnego lub niezachowania należytej staranności.
142. W ramach testów warunków skrajnych instytucje powinny ocenić istotność i znaczenie następujących ekspozycji na ryzyko związane z prowadzeniem działalności oraz powiązanych kosztów postępowania sądowego:
- a) niewłaściwej sprzedaży produktów zarówno na rynku detalicznym, jak i hurtowym;
 - b) wymuszonej sprzedaży wiązanej produktów na rzecz klientów detalicznych, np. rachunków bankowych w pakietach lub produktów dodatkowych, których odbiorcy nie potrzebują;
 - c) konfliktów interesów w prowadzeniu działalności gospodarczej;
 - d) manipulacji wskaźnikami stopy procentowej, kursami walutowymi lub jakimikolwiek innymi instrumentami lub wskaźnikami finansowymi w celu zwiększenia zysków instytucji;
 - e) nieuczciwych barier w przenoszeniu produktów finansowych w trakcie ich cyklu życia lub barier w zmianie dostawców usług finansowych;
 - f) źle zaprojektowanych kanałów dystrybucji, które mogą prowadzić do konfliktów interesów wskutek niewłaściwych zachęt;
 - g) przypadków nieuczciwego, automatycznego przedłużania cyklu produktów lub nakładania kar za opuszczenie rynku; oraz
 - h) nieuczciwego rozpatrywania skarg klientów.
143. Podczas pomiaru ryzyka związanego z działalnością instytucje powinny uwzględnić a) niepewność co do rezerw lub oczekiwanych strat wynikających ze zdarzeń związanych z działalnością; oraz b) skrajne straty powiązane z „ogonem ryzyka” (nieoczekiwane straty). Instytucje powinny oceniać swoje potrzeby kapitałowe w ramach takich zdarzeń i scenariuszy oraz powinny uwzględnić skutki wizerunkowe strat związanych z działalnością. Zasadniczo przewidywane straty wynikające ze znanej działalności powinny zostać pokryte rezerwami i ujęte w rachunku zysków i strat, podczas gdy nieoczekiwane straty określa się ilościowo i obejmuje wymogami kapitałowymi instytucji. Ewentualną nadwyżkę kwot po prognozowaniu strat związanych z działalnością w warunkach skrajnych należy uwzględnić w ocenie potencjalnych potrzeb kapitałowych instytucji.
144. Aby uwzględnić ryzyko, że z czasem przepisy staną się niewystarczające lub niespójne, instytucje powinny ocenić oczekiwane straty wynikające z ryzyka z tytułu działalności i wykraczające poza zakres obowiązujących przepisów dotyczące rachunkowości oraz uwzględnić je w swoich prognozach. W stosownych przypadkach instytucje powinny ocenić, czy

przyszłe zyski będą wystarczające do pokrycia tych dodatkowych strat lub kosztów w ramach scenariuszy, oraz uwzględnić te informacje w swoich planach kapitałowych.

145. Instytucje powinny gromadzić i analizować informacje ilościowe i jakościowe na temat zakresu swojej działalności gospodarczej w odpowiednich, podatnych na zagrożenia obszarach. Instytucje powinny również przekazywać informacje w celu uzasadnienia podstawowych założeń leżących u podstaw ich szacunkowych kosztów związanych z prowadzeniem działalności.
146. W rzadkich przypadkach, gdy instytucja nie jest w stanie oszacować indywidualnego, istotnego ryzyka z tytułu działalności ze względu na stopień niepewności, instytucja powinna wyjaśnić, że taka sytuacja ma miejsce, oraz przedstawić dowody i założenia uzasadniające jej ocenę.
147. W stosownych przypadkach należy również zastosować testy warunków skrajnych, aby ocenić skrajne straty związane z „ogonem ryzyka” (nieoczekiwane straty) oraz to, czy w ramach filaru 2 należy zapewnić dodatkowy kapitał.
148. Instytucje powinny wyrobić sobie pogląd na temat nieoczekiwanych strat, które mogą pochodzić ze zdarzeń związanych z działalnością, na podstawie poniższych elementów rozpatrywanych łącznie:
 - a) osądu;
 - b) historycznych parametrów strat (np. największych strat instytucji związanych z prowadzeniem działalności w ciągu ostatnich pięciu lat);
 - c) poziomu przewidywanej rocznej straty z tytułu ryzyka związanego z prowadzeniem działalności;
 - d) scenariuszy powiązanych z prowadzeniem działalności, w przypadku gdy rozważane są potencjalne ekspozycje w krótszym horyzoncie czasowym (np. pięciu lat); oraz
 - e) strat poniesionych przez podobne podmioty lub podmioty znajdujące się w podobnej sytuacji (np. w przypadku kosztów postępowania sądowego).

4.7.6 Ryzyko utraty płynności

149. Instytucje powinny brać pod uwagę fakt, że ryzyko utraty płynności lub ryzyko finansowania powstaje wtedy, gdy instytucja nie jest w stanie zaspokoić obecnych i przyszłych przepływów środków pieniężnych.
150. Instytucje powinny uwzględniać fakt, że ryzyko utraty płynności lub ryzyko finansowania obejmuje:
 - a) krótko- lub średnioterminowe ryzyko utraty płynności; oraz
 - b) ryzyko finansowania.

151. Instytucje powinny dokonać analizy i pomiaru swoich uwarunkowań względem czynników odnoszących się do pozycji dotyczących zarówno aktywów i pasywów, jak i zobowiązań pozabilansowych zdefiniowanych w wytycznych EUNB dotyczących procesu przeglądu i oceny nadzorczej (SREP).
152. Analiza czynników ryzyka przeprowadzana przez instytucje powinna uwzględniać między innymi:
- a) wpływ warunków makroekonomicznych, np. wpływ szokowych zmian stóp procentowych na warunkowe przepływy środków pieniężnych;
 - b) walutę aktywów i zobowiązań, w tym pozycje pozabilansowe, w celu odzwierciedlenia ryzyka zmienności kursów walutowych oraz ewentualnych zakłóceń w dostępie do rynków walutowych;
 - c) lokalizację potrzeb w zakresie płynności i dostępnych funduszy, wewnątrzgrupowe transakcje wsparcia płynności oraz ryzyko ograniczeń w zakresie transferu środków pieniężnych między obszarami jurysdykcji lub podmiotami należącymi do grupy;
 - d) działania, jakie instytucja może podjąć w celu zachowania swojej reputacji lub franczyzy (np. wcześniejsza spłata zobowiązań na żądanie);
 - e) internalizację ryzyka związanego z konkretnymi działaniami, tak jak ma to miejsce w przypadku usług brokerskich, gdy może być wymagana pewna symetria między stroną pożyczkodawcy a pożyczkobiorcy papierów wartościowych, tzn. pozycje długie klienta są finansowane z przychodów z krótkiej sprzedaży. Taka symetria jest uzależniona od zachowania kontrahentów i w związku z tym jest wrażliwa na ryzyko utraty reputacji. W przypadku takiego ryzyka może to spowodować odwołanie transakcji, które niespodziewanie mogłyby pozostawić instytucję z papierami wartościowymi w bilansie, wraz z potrzebą ich finansowania;
 - f) podatność struktury terminowej finansowania ze względu na zdarzenia zewnętrzne, wewnętrzne lub umowne;
 - g) realne wskaźniki odpływu w normalnych warunkach, które występują szybciej w okresach warunków skrajnych;
 - h) koncentrację finansowania; oraz
 - i) szacunki przyszłego wzrostu bilansowego.
153. Instytucje powinny poddać te czynniki ryzyka analizie wrażliwości, która z kolei powinna dostarczyć odpowiednie informacje ilościowe na potrzeby opracowania scenariuszy.
154. Instytucje powinny stosować trzy następujące rodzaje scenariuszy warunków skrajnych: scenariusz idiosynkratyczny, scenariusz ogólnorynkowy oraz połączenie obu tych scenariuszy. Idiosynkratyczny scenariusz warunków skrajnych powinien zakładać zdarzenia specyficzne dla danej instytucji (np. obniżenie ratingu, niewykonanie zobowiązania przez największego kontrahenta w dziedzinie finansowania, utrata dostępu do rynku, utrata wymienialności

waluty, niewykonanie zobowiązania przez kontrahenta zapewniającego największe wpływy), natomiast ogólnorynkowy scenariusz warunków skrajnych powinien zakładać wpływ na całą grupę instytucji lub na cały sektor finansowy (np. pogorszenie warunków rynku finansowania lub otoczenia makroekonomicznego albo spadek ratingu państw, w których instytucja prowadzi działalność).

155. W ramach swoich testów warunków skrajnych instytucje powinny opracować różne horyzonty czasowe: horyzonty czasowe powinny wynosić od jednego dnia do co najmniej 12 miesięcy; należy również oddzielić testy warunków skrajnych związane z ryzykiem utraty płynności śróddziennej. Horyzont czasowy powinien przedstawiać, na przykład, krótką, ostrą fazę warunków skrajnych (do 30 dni w celu uwzględnienia takich okresów bez konieczności zmiany modelu biznesowego), a następnie mniej ostrą, ale bardziej długotrwałą fazę warunków skrajnych (od 3 do 12 miesięcy).
156. Instytucje powinny łączyć warunki skrajne związane z ryzykiem utraty płynności w perspektywie krótko- do średnioterminowej z warunkami skrajnymi związanymi z ryzykiem finansowania, biorąc pod uwagę horyzont czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy.
157. Instytucje powinny opracować zbiór założeń dotyczących niepożądanych zachowań klientów, w tym deponentów, innych dostawców funduszy i kontrahentów dla każdego scenariusza i horyzontu czasowego.
158. Przy opracowywaniu scenariuszy instytucje powinny uwzględnić wpływ zdarzeń skrajnych związanych z innymi rodzajami ryzyka, np. strat z tytułu ryzyka kredytowego i zdarzeń ryzyka utraty reputacji, na ich poziom płynności, jak również możliwość wpływu gwałtownej sprzedaży ze strony innych instytucji (np. współzależności) lub z własnego bufora płynnościowego na wartość rynkową innych posiadanych aktywów.
159. Główną metodykę stosowaną do obliczania wielkości wpływu powinna stanowić charakterystyka przepływu środków pieniężnych netto. W odniesieniu do każdego scenariusza na każdym poziomie warunków skrajnych instytucja określa wpływy i wypływy środków pieniężnych prognozowane dla każdego przyszłego okresu oraz wynikające z nich przepływy pieniężne netto. Instytucje powinny uwzględnić najniższy łączny punkt przepływów pieniężnych netto w okresie poddanym ocenie w każdym z tych scenariuszy.
160. W stosownych przypadkach instytucje powinny rozszerzyć analizę o inne wskaźniki takie jak:
 - a) wskaźniki płynności i inne wskaźniki wykorzystywane w ramach, które powinny obejmować, między innymi, nadzorcze wskaźniki płynności i inne wskaźniki, w szczególności wskaźnik pokrycia wypływów netto oraz wskaźnik stabilnego finansowania netto;
 - b) swój dostępny bufor płynnościowy, wyższe poziomy wskaźników, o których mowa powyżej, oraz inne środki równoważące, tj. swoją zdolność wyrównawczą dla każdego scenariusza

warunków skrajnych; testom warunków skrajnych w ramach takiego systemu powinna towarzyszyć ocena skutków dla proporcji i charakteru aktywów obciążonych;

c) horyzont przetrwania instytucji na podstawie jej zdolności wyrównawczej, tj. zdolności instytucji do utrzymania lub posiadania dostępu do nadwyżki płynności w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej w odpowiedzi na scenariusze warunków skrajnych zdefiniowane w Wytycznych EUNB dotyczących wspólnych procedur i metod stosowanych w ramach SREP, oraz przepływy pieniężne w warunkach skrajnych, dokonywane wspólnie przed wystąpieniem i po wystąpieniu wpływu środków wyrównawczych;

d) wypłacalność i rentowność.

161. Przy stosowaniu różnych scenariuszy warunków skrajnych instytucje powinny ocenić i zwrócić uwagę na efekty równoważące wywoływane przez banki centralne (polityka pieniężna) oraz przyjęć podejście zachowawcze.

162. Wskaźniki testu warunków skrajnych w zakresie płynności powinny obejmować, w stosownych przypadkach, a w szczególności w odniesieniu do co najmniej wszystkich istotnych walut, stopień szczegółowości w odniesieniu do poszczególnych walut w celu umożliwienia analizy założeń dla danej waluty w scenariuszach (np. zmienność kursów walutowych lub niedopasowanie walutowe).

163. W stosownych przypadkach instytucje powinny uwzględnić w swoich testach warunków skrajnych na poziomie całej instytucji testy warunków skrajnych dla płynności, jak również zwrócić uwagę na różnice w okresach objętych testami warunków skrajnych dla płynności względem okresów objętych testami warunków skrajnych dla wypłacalności na poziomie całej instytucji. Instytucje powinny przynajmniej ocenić wpływ rosnących kosztów finansowania w rachunku zysków i strat. Instytucje powinny uwzględnić fakt, że powiązanie kosztów finansowania z poziomem wypłacalności może mieć wpływ na jakość testu warunków skrajnych dla płynności, a mianowicie na zbyt wolne pogorszenie płynności.

4.7.7 Ryzyko stopy procentowej wynikające z działalności zaliczanej do portfela bankowego

164. Niniejszy punkt nie narusza Wytycznych EUNB w sprawie zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikającym z działalności zaliczonej do portfela niehandlowego.

165. Testy warunków skrajnych powinny stanowić uzupełnienie i integralną część wewnętrznego systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w portfelu bankowym (IRRBB).

166. Scenariusze stopy procentowej stosowane na potrzeby testów warunków skrajnych, w tym do celów stosowania art. 98 ust. 5 dyrektywy 2013/36/UE w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej wynikającego z działalności zaliczanej do portfela bankowego, powinny być odpowiednie do określenia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka stopy procentowej, np. ryzyka niedopasowania, ryzyka bazowego i ryzyka opcji klienta.

167. Instytucje powinny zapewnić, aby testy, o których mowa w poprzednim ustępie, opierały się nie tylko na prostym, równoległym przesunięciu, lecz także uwzględniały przesunięcia i zmiany kształtu krzywych dochodowości w swoich analizach scenariuszy.
168. Instytucje powinny uwzględnić następujące elementy:
- ryzyko spreadu wynikające z niedopasowania stóp referencyjnych pomiędzy finansowaniem dostosowanym czasowo a inwestycjami; oraz
 - ryzyko przedterminowego rozwiązania umowy zawarte w umowach z wbudowaną możliwością wyboru, które może zmusić instytucję do zawarcia nowej transakcji na mniej korzystnych warunkach.
169. Instytucje powinny być świadome potencjalnych pośrednich skutków stopy procentowej prowadzących do strat w innych miejscach (np. że przesunięcie na oprocentowanie kredytów mogłoby spowodować dalsze straty z tytułu ryzyka kredytowego ze względu na pogorszenie się zdolności płatniczej klientów).
170. W przypadku stosowania mniej złożonych instrumentów finansowych instytucje powinny obliczać skutki wstrząsu z zastosowaniem analizy wrażliwości (bez określenia pochodzenia wstrząsu, a także poprzez proste zastosowanie wstrząsu w odniesieniu do portfela). W przypadku gdy instytucja stosuje bardziej złożone instrumenty finansowe, na które wstrząs wywiera wieloraki i pośredni wpływ, powinna ona stosować bardziej zaawansowane podejścia z użyciem konkretnych definicji niekorzystnych sytuacji (warunków skrajnych), które odzwierciedlają dane ryzyko idiosynkratyczne.

4.7.8 Ryzyko koncentracji

171. Testy warunków skrajnych powinny być kluczowym narzędziem przy określaniu ryzyka koncentracji, ponieważ umożliwiają one instytucjom stwierdzanie współzależności między ekspozycjami, które mogą być widoczne dopiero w warunkach skrajnych, a także w przypadku ukrytych koncentracji.
172. Podczas oceny ryzyka koncentracji w ramach programów testów warunków skrajnych instytucje powinny uwzględniać ryzyko kredytowe związane z każdą ekspozycją, jak również dodatkowe źródła ryzyka wynikające z podobnych zachowań w odniesieniu do określonych ekspozycji (tj. wyższa korelacja). Te dodatkowe analizowane źródła ryzyka powinny obejmować, między innymi, następujące koncentracje:
- koncentracje wobec pojedynczego podmiotu (tj. klienta lub grupę powiązanych klientów zgodnie z definicją w art. 4 ust. 39 rozporządzenia (UE) nr 575/2013);
 - koncentracje sektorowe;
 - koncentracje geograficzne;
 - koncentracje produktowe; oraz
 - koncentracje zabezpieczeń i gwarancji.

173. W testach warunków skrajnych, w szczególności w testach na poziomie całej instytucji, w tym całej grupy, instytucje powinny oceniać ryzyko koncentracji z uwzględnieniem ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, jak również pozycji bankowych, handlowych i zabezpieczających.
174. Testy warunków skrajnych powinny uwzględniać zmiany otoczenia biznesowego, które mogą wystąpić i które mogłyby prowadzić do urzeczywistnienia się ryzyka koncentracji. W testach warunków skrajnych należy uwzględnić w szczególności nietypowe, lecz prawdopodobne zmiany korelacji między różnymi rodzajami czynników ryzyka, a także skrajne i nietypowe zmiany parametrów ryzyka, które wykraczają poza pojedyncze czynniki ryzyka, w celu zbadania scenariuszy uwzględniających powiązane ze sobą czynniki ryzyka, które obejmują nie tylko skutki bezpośrednie, ale również efekt sprzężenia zwrotnego.
175. W testach warunków skrajnych należy uwzględnić sposób, w jaki skoncentrowane ekspozycje zachowują się w reakcji na te same czynniki ryzyka, w tym ryzyko wystąpienia dodatkowych strat krótkoterminowych w wyniku koncentracji ekspozycji w ramach portfela kredytów detalicznych i korporacyjnych lub w różnych jednostkach wchodzących w skład grupy.
176. Instytucje powinny uwzględnić wpływ na księgi handlowe, wynikający z ekspozycji na pojedynczy czynnik ryzyka lub z wielu czynników ryzyka, które są skorelowane.
177. Aby ocenić poziom *ex ante* ryzyka koncentracji lub wpływ scenariusza na poziom koncentracji, instytucje powinny, w stosownych przypadkach, wziąć pod uwagę bardziej lub mniej złożone wskaźniki, na przykład indeks Herfindahla-Hirschmanna (HHI) oraz współczynniki Giniego.
178. Instytucje powinny uwzględnić fakt, że różne źródła koncentracji mogą wzajemnie się pokrywać. Instytucje nie powinny po prostu sumować skutków ryzyka, lecz także powinny zastosować metody agregacji, które uwzględniają podstawowe czynniki.

4.7.9 Ryzyko związane z kredytami walutowymi

179. Instytucje powinny uwzględniać fakt, że ryzyko związane z kredytami walutowymi:
- a) może wynikać ze zdolności niezabezpieczonych kredytobiorców (tj. kredytobiorców detalicznych i kredytobiorców będących małymi i średnimi przedsiębiorstwami, którzy nie mają zabezpieczenia naturalnego ani finansowego i są narażeni na niedopasowanie walutowe między walutą kredytu a walutą zabezpieczenia w rozumieniu EBA/GL/2014/13) do spłaty zadłużenia denominowanego w walutach innych niż waluta państwa członkowskiego, w którym instytucja uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności;
 - b) jest związane z czystym ryzykiem kredytowym i ryzykiem związanym z rynkiem walutowym;
 - c) charakteryzuje się nieliniowym stosunkiem elementów ryzyka kredytowego i ryzyka związanego z rynkiem walutowym;
 - d) znajduje się pod wpływem ogólnego ryzyka walutowego; oraz

- e) może wynikać z ryzyka związanego z prowadzeniem działalności.
180. W swoich programach testów warunków skrajnych instytucje powinny uwzględniać ryzyko związane z kredytami walutowymi, które wpływa na instrumenty kredytowe znajdujące się po stronie aktywów w bilansie instytucji oraz różne źródła ryzyka, mając na uwadze fakt, że niezdolność dłużnika do spłaty swojego zadłużenia może wynikać z:
- a) ryzyka związanego z wewnętrznym źródłem dochodu dłużnika;
 - b) ryzyka związanego z sytuacją gospodarczą kraju, w którym waluta jest denominowana; oraz
 - c) ryzyka walutowego.
181. Przy opracowywaniu lub wdrażaniu swoich scenariuszy warunków skrajnych instytucje powinny wziąć pod uwagę fakt, że wpływ ryzyka związanego z kredytami walutowymi może wynikać ze wzrostu zarówno wartości niespłaconego długu, jak i płatności na obsługę tego długu, a także ze wzrostu wartości niespłaconego długu w stosunku do wartości aktywów zabezpieczających denominowanych w walucie krajowej.
182. Instytucje powinny opracować scenariusze warunków skrajnych poprzez modyfikację różnych parametrów, aby umożliwić im prognozowanie wyników w zakresie portfela kredytów walutowych w różnych przypadkach, takich jak:
- a) założenie umocnienia się kursu wymiany waluty zasadniczej o wcześniej określony procent;
 - b) założenie zmiany walutowej stopy procentowej o wcześniej określony procent; lub
 - c) połączenie obu powyższych założeń.
183. Aby ocenić potencjalną podatność na zagrożenia, instytucje powinny móc wykazać dodatkowe straty z tytułu ryzyka kredytowego wynikające z ryzyka związanego z kredytami walutowymi, niezależnie od strat z tytułu ryzyka kredytowego i kwot ekspozycji na ryzyko wynikających z wpływu scenariusza na czynniki ryzyka kredytowego.
184. W przypadku testów warunków skrajnych dotyczących ryzyka związanego z kredytami walutowymi instytucje powinny uwzględniać co najmniej:
- a) rodzaj mechanizmu kursu walutowego oraz to, w jaki sposób może on wpłynąć na zmiany kursu wymiany walut krajowych i walut zagranicznych;
 - b) wpływ zmian kursu walutowego na zdolność kredytową i ocenę kredytową kredytobiorcy oraz na zdolność obsługi zadłużenia;
 - c) potencjalną koncentrację działalności pożyczkowej w jednej walucie obcej lub w ograniczonej liczbie silnie skorelowanych walut obcych;
 - d) potencjalną koncentrację działalności pożyczkowej – w walucie krajowej – w niektórych określonych sektorach gospodarki, które prowadzą podstawową działalność w krajach lub na rynkach w walutach obcych, oraz odpowiadający jej rozwój takich sektorów silnie skorelowanych z walutami obcymi; oraz

- e) zdolność do zabezpieczenia finansowania dla tego rodzaju portfela; w przypadku instytucji stosujących wewnętrzne modele obliczania wymogów kapitałowych dotyczących ryzyka kredytowego, dodatkowe ryzyko związane z udzielaniem kredytów w walutach obcych powinno być odzwierciedlone w wyższych wagach ryzyka takich aktywów, a niewyczerpująca lista zmiennych stosowanych w modelach powinna uwzględniać rozbieżności stóp procentowych, współczynniki pokrycia należności zabezpieczeniem (współczynnik LTV), współzależność i zmienność waluty.
185. Instytucje powinny uwzględniać ewentualne istotne niedociągnięcia elementów modeli wewnętrznych, mogące zaniżyć deprecjację waluty w kontekście zdolności klienta do spłaty swojego zadłużenia, biorąc pod uwagę następujące elementy przykładowe:
- a) polityka pieniężna w okresie kryzysu często koncentruje się na pobudzaniu gospodarki realnej poprzez znaczne zmniejszenie referencyjnych stóp procentowych, wskutek czego wewnętrzne modele mogą dostarczać wprowadzające w błąd informacje na temat tych pośrednich skutków; oraz
 - b) aprecjacja waluty może zostać częściowo zrównoważona poprzez zmniejszenie stóp procentowych, co może spowodować niedoszacowanie ryzyka związanego z kredytami walutowymi, ponieważ w środowiskach o zerowej stopie procentowej osiągnięcie takiego kompromisu może być niemożliwe w perspektywie długoterminowej.
186. Podczas oceny potencjalnego wpływu kredytów walutowych na rentowność w danym scenariuszu instytucje powinny, w stosownych przypadkach, uwzględnić system prawny i właściwą jurysdykcję, co może zmusić instytucje do denominowania kredytów walutowych w walucie krajowej po kursach znacznie niższych niż kursy rynkowe.

4.8 Stosowanie programów testów warunków skrajnych

4.8.1 Test warunków skrajnych do celów ICAAP/ILAAP

187. W ramach ICAAP i ILAAP instytucje powinny zapewnić, by posiadały wystarczające środki kapitałowe i środki wsparcia płynności na pokrycie ryzyka, na jakie instytucje są lub mogą być narażone, jak również powinny zapewnić odpowiednią alokację środków kapitałowych i środków wsparcia płynności przez podmioty należące do instytucji w całym cyklu gospodarczym. Ocena ta powinna znaleźć odzwierciedlenie w planach kapitałowych i planach zachowania płynności, które instytucje powinny przekazać właściwym organom w ramach swoich informacji ICAAP i ILAAP oraz w ramach oceny ryzyka grupy i profili płynności.
188. Ponadto w drodze testów warunków skrajnych instytucje powinny ocenić wiarygodność swoich planów kapitałowych w warunkach skrajnych, aby zapewnić spełnienie przez te instytucje wymogów kapitałowych, które mają do nich zastosowanie. W każdej ocenie wiarygodności planu kapitałowego w warunkach skrajnych należy uwzględnić dotkliwość i prawdopodobieństwo wystąpienia scenariusza. Instytucje powinny również zbadać wiarygodność swoich planów zachowania płynności w celu zapewnienia wykonania zobowiązań

w miarę ich wymagalności w warunkach skrajnych. Instytucje powinny ocenić poziom możliwości przenoszenia zasobów kapitałowych i płynnych w warunkach skrajnych oraz uwzględnić wszelkie możliwe przeszkody, w tym przeszkody prawne, organizacyjne i operacyjne. W stosownych przypadkach instytucje powinny uznać, że niektóre elementy wymogów kapitałowych oraz buforów płynnościowe mogą być stosowane w warunkach skrajnych (np. elementy łącznych wymogów w zakresie buforów, o których mowa w rozdziale 4 tytułu VII dyrektywy 2013/36/UE).

189. Oprócz ogólnych wymogów dotyczących programów testów warunków skrajnych dla instytucji, określonych w niniejszych wytycznych, testy warunków skrajnych stosowane do celów ICAAP/ILAAP powinny spełniać następujące wymogi szczególne:
- a) instytucje powinny uwzględnić wszystkie istotne kategorie (i podkategorie) ryzyka, na które narażone są instytucje, zarówno w odniesieniu do aktywów i zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych w ramach wszystkich istotnych portfeli lub sektorów lub obszarów geograficznych, w tym odpowiednich jednostek strukturyzowanych;
 - b) należy rozważyć szereg scenariuszy, w tym przynajmniej niekorzystny scenariusz gospodarczy, który jest dotkliwy, ale prawdopodobny, na przykład poważne pogorszenie koniunktury gospodarczej lub ogólnorynkowy i idiosynkratyczny szok dla płynności;
 - c) Testy warunków skrajnych w ramach ICAAP i ILAAP powinny być przeprowadzane w drodze kompleksowego testu warunków skrajnych na poziomie całej instytucji oraz powinny odzwierciedlać wszystkie podmioty, w przypadku których wymagane są procesy ICAAP i ILAAP;
 - d) Testy warunków skrajnych w ramach ICAAP i ILAAP powinny obejmować ten sam przyszły okres co procesy ICAAP i ILAAP instytucji, a także powinny być aktualizowane co najmniej tak samo regularnie jak ICAAP i ILAAP; testy warunków skrajnych w ramach ICAAP powinny obejmować okres co najmniej dwóch lat.
190. Testy warunków skrajnych w ramach ICAAP i ILAAP powinny być spójne z apetytem na ryzyko i ogólną strategią (tj. z strategią biznesową) instytucji. Instytucje powinny wykazać wyraźny związek między swoim apetytem na ryzyko, swoją strategią biznesową a swoimi testami warunków skrajnych w ramach ICAAP i ILAAP. W szczególności instytucje powinny oceniać swoje plany kapitałowe i plany zachowania płynności, a także wszelkie wewnętrzne plany kapitałowe, w tym buforów kapitałowych z zakresu zarządzania, zgodnie ze swoim ustalonym apetytem na ryzyko i swoją strategią, a także ogólnymi wewnętrznymi potrzebami kapitałowymi, jak również powinny odbudować swoje pozycje płynności po wykorzystaniu buforów płynnościowych do wykonania zobowiązań w okresie występowania warunków skrajnych.
191. Ponadto w ramach testów warunków skrajnych na podstawie procesu ICAAP instytucje powinny ocenić swoją zdolność do pozostania powyżej obowiązujących regulacyjnych i nadzorczych wymogów kapitałowych (np. łączne wymogi kapitałowe w zakresie przeglądu i oceny nadzorczej – TSCR) w warunkach skrajnych.

192. Przeprowadzając testy warunków skrajnych dla wypłacalności do celów ICAAP, instytucje powinny również uwzględnić wpływ scenariuszy na wskaźnik dźwigni instytucji oraz zobowiązania kwalifikowalne utrzymywane na potrzeby minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowanych (ang. *minimum requirement for own funds and eligible liabilities* — MREL).
193. Nadzorcze testy warunków skrajnych przeprowadzane zgodnie z art. 100 dyrektywy 2013/36/UE lub scenariusze i założenia zalecane dla instytucji w wyniku wyzwań nadzorczych i ocen własnych testów warunków skrajnych instytucji nie powinny być postrzegane jako narzędzia zastępujące obowiązki instytucji w zakresie przeprowadzania testów warunków skrajnych w ramach swoich procesów ICAAP i ILAAP.

4.8.2 Działania w zakresie zarządzania

194. Instytucje powinny określić wiarygodne działania w zakresie zarządzania, uwzględniające wyniki testów warunków skrajnych i mające zapewnić ich stałą wypłacalność w całym scenariuszu warunków skrajnych.
195. Instytucje powinny uwzględnić szeroki zakres działań w zakresie zarządzania (w tym w ramach planów awaryjnych dotyczących płynności) w odniesieniu do szeregu prawdopodobnych warunków skrajnych, z naciskiem na co najmniej jeden dotkliwy, ale prawdopodobny scenariusz.
196. Aby ocenić ewentualne reakcje na warunki skrajne, instytucje powinny określić wiarygodne działania, które są najbardziej istotne, oraz termin ich podjęcia. Instytucje powinny wziąć pod uwagę fakt, że niektóre działania w zakresie zarządzania są wymagane od razu, a inne są uzależnione od określonych zdarzeń, w którym to przypadku należy wcześniej określić wyraźne czynniki inicjujące. Działania w zakresie zarządzania powinny być spójne z ustalonymi strategiami i kierunkami polityki, na przykład w kontekście ustalonej polityki dywidendowej⁷. Instytucje powinny zachować ostrożność w kwestii swojej zdolności podejmowania łagodzących działań w zakresie zarządzania, uznając możliwy wpływ scenariuszy warunków skrajnych na inne rynki.
197. Instytucje powinny wyjaśnić jakościowe i ilościowe skutki warunków skrajnych przed podjęciem oraz po podjęciu działań łagodzących w zakresie zarządzania. Skutki przed podjęciem działań w zakresie zarządzania powinny obejmować założenia dotyczące strategii, wzrostu i powiązanych dochodów, lecz nie powinny obejmować działań w zakresie zarządzania, które nie byłyby dostępne w przypadku wystąpienia warunków skrajnych, na przykład likwidacja linii biznesowej lub pozyskiwanie kapitału.
198. Dopuszczalne działania w zakresie zarządzania będą podlegać wytycznym i ocenie właściwych organów oraz mogą obejmować:

⁷ Zob. na przykład art. 141 dyrektywy w sprawie wymogów kapitałowych (maksymalna kwota podlegająca wypłacie).

- a) przegląd wewnętrznego apetytu na ryzyko i limitów ryzyka;
 - b) przegląd stosowania technik ograniczania ryzyka;
 - c) zmiany zasad polityki, na przykład takich, które odnoszą się do płynności i finansowania lub adekwatności kapitałowej;
 - d) zmniejszenie wypłat na rzecz akcjonariuszy;
 - e) zmiany w ogólnej strategii i planie operacyjnym oraz apetycie na ryzyko; oraz
 - f) pozyskiwanie kapitału lub finansowanie.
199. Należy udokumentować przewidywane działania w zakresie zarządzania zróżnicowane w zależności od scenariusza i dostosowane do stopnia dotkliwości scenariusza. Instytucje powinny wziąć pod uwagę zmniejszenie efektywności w wyniku skrajnie dotkliwych warunków skrajnych. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w ramach procesu ICAAP i ILAAP, które instytucje muszą dostarczyć właściwym organom, instytucje powinny również wyjaśnić działania w zakresie zarządzania podjęte już na podstawie wyników testów warunków skrajnych.